

...IN NEKOČ
SE BODO LJUDJE
PREŽIVLJALI
SAMO Z DELOM

DEDKOVA PRAVLJICA

Karikatura: ANDREJ NOVAK

PO II. OBČNEM ZBORU SINDIKATA DELAVCEV STORITVENIH
DEJAVNOSTI SLOVENIJE

VSE ZAVORE NISO POPUSTILE

Ni dvoma, da je hitrejši razvoj storitvenih dejavnosti v prihodnjem obdobju v marsičem odvisen od ukrepov delovnih kolektivov samih, kako intenzivirati gospodarjenje. In približno tako se glasi tudi prva od ugotovitev pravkar minulega II. občnega zbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije. Drugo ugotovitev sindikatov pa bi mogli strniti v tole misel: še vedno niso popustile vse zavore administrativnega sistema gospodarjenja, zato tudi z reformo sicer povečana akumulativnost storitvenih dejavnosti ne zagotavlja dovolj trdne materialne osnove za razširjeno reprodukcijo, ki pa jo je družba tako rekoč v celoti prenesla na delovne organizacije.

In katere so te zavore, ki najbolj čvrsto oklepajo kolesja nadaljnjega razvoja storitvenih dejavnosti? Sindikati so odgovorili: predvsem sistem oblikovanja cen, kreditna politika in devizni režim.

PONUDBA IN POVPRAŠEVANJE NAJ URAVNATA CENE

Čeprav je gospodarska reforma prešla proces postopnega prehoda na svobodnejše oblikovanje cen, pa sindikati opo-

zarjajo, da za zdaj le še ni prišlo do bistvenjših sprememb v sistemu oblikovanja cen za večji del prometa blaga in storitev. In tudi novi zakon o oblikovanju in družbeni kontroli cen uveljavlja za prehodno obdobje v nekaterih primerih bolj, v drugih manj odločilen, a vendarle administrativni vpliv na oblikovanje cen. Med storitvenimi delovnimi organizacijami le gostinske in turistične organizacije morejo svobodno oblikovati cene za svoje storitve.

Čeprav tudi v tem primeru nekatere spremembe v davčni politiki, najemninah in drugem malicij oblikovanje cen, kot bi ga bržčas terjala ponudba in povpraševanje. Se posebej to velja za letos vnovič povečane stopnje prometa, davka na posamezne alkoholne pijače ter na spremenjeni način obračunavanja tega davka, saj so občinske skupščine ponovno prešle na obračun od prodajne cene in ne od količine, kar pa je prizadelo zlasti tiste organizacije, ki zagotavljajo kvaliteto postrežbo.

Veljavni sistem družbene kontrole cen in marž v trgovini — zlasti v primerih, ko je stopnja marže določena po posameznih proizvodih — povzroča številne negativne posledice v poslovanju delovnih kolektivov: preprečuje delovanje tržišča, onemogoča prožnost v oblikovanju poslovnih odnosov, zaradi obsežne evidence — bistveno zvišuje poslovne stroške. Posledica tega pa je spet to, da se tako v proizvodnji kot v trgovini kopičijo zaloge blaga, po katerem je manjše povpraševanje, zamrznjene marže po drugi strani povzročajo desortiranost blaga, hkrati pa usmerja-

(Nadaljevanje na 2. strani)

LOJZE FORTUNA:

Čedalje bolj odvisni sami od sebe

V svojem referatu o bodočih nalogah je predsednik Republiškega odbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije podrobno opredelil vsa najpomembnejša področja dela sindikatov v prihodnjem obdobju. Zato tudi ni naključje, da je imel referat med delegati na II. občnem zboru tega sindikata izreden odmev in ga je zato občni zbor skupaj z zaključki sprejel kot akcijski program sindikatov. V našem listu pa posredujemo bralcem del referata predsednika Fortuna, v katerem opredeljuje dosedanja prizadevanja in bodoče naloge pri gospodarjenju delovnih organizacij storitvenih dejavnosti.

V procesu izpopolnjevanja družbeno-ekonomskega sistema se bomo morali v sindikatih na osnovi konkretnih dognanj odločno zavzemati za nadaljnje sproščanje vseh administrativnih spon bodisi na področju gospodarjenja bodisi samoupravljanja in delitve. In čeprav še niso v celoti razrešena vsa tista sistemska vprašanja — pa naj že bo na ravni federacije ali občine — se moramo vendarle zavedati, da so bili v zadnjih letih že uveljavljeni taki zakonski predpisi in ekonomski ukrepi, ki po eni strani vplivajo na stabilizacijo gospodarjenja, po drugi pa zagotavljajo prav storitvenim dejavnostim ugodnejše pogoje poslovanja, s tem da omogočajo uvajanje različnih novih gospodarskih oblik, zagotavljajo enotnost tržišča itd.

Namen družbeno ekonomske reforme je čedalje bolj obvladovati razmere na tržišču z ekonomskimi in ne z administrativnimi ukrepi. V pogojih svobodnejšega delovanja tržišča pa postaja tudi ekonomski položaj delovnih organizacij vse bolj odvisen od lastnih rezultatov dela in vse manj od zunanjih rešitev. Ali z drugimi besedami povedano: od delovnih organizacij je prvenstveno odvisno, kaj vse bodo ukrenile za čim boljše gospodarjenje. Ta priza-

devanja pa morajo biti prvenstveno usmerjena v povečevanje produktivnosti in v bolj ekonomično poslovanje ter hkrati s tem in na tej osnovi v zagotavljanje sredstev ne le za osebne dohodke in standard delav-

(Nadaljevanje na 2. strani)

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

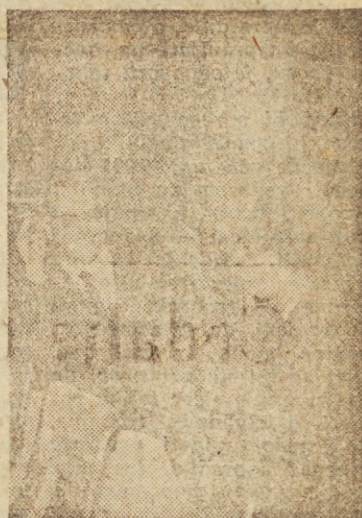
SOBOTA, 27. MAJA 1967

Št. 20, leto XXIV

II. občni zbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije

LJUBLJANA, 17. in 18. maja: V dvorani Doma JLA zasedajo delegati II. občnega zbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije (zgoraj levo, sredina levo). Občni zbor je v imenu delegacije delavcev trgovine, gostinstva in turizma pokrajinskega vodstva Konfederacije svobodnih italijanskih sindikatov (CGIL) iz Torina pozdravila Carla Pignata (zgoraj desno). Po izčrpnem uvodnem referatu predsednika RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije se je razvila živahna razprava, v katero je posegel tudi predsednik CO tega sindikata Duško Šopot (spodaj levo desno od Mare Paolo in Carle Pignata, članice delegacije CGIL iz Torina) in podpredsednik RS ZSS Andrej Verbič. Živahne razprave niso mogli prekiniti niti odmori (spodaj levo). Po občnem zboru se je konstituiral nov republiški odbor, na katerem so člani plenuma vnovič izvolili Lojzeta Fortuno za predsednika v prihodnjem mandatnem obdobju.

mercator

ŠESTI TEDEN BRATSTVA IN PRIJATELJSTVA OBČIN ČAKOVEC,
ORMOŽ, PTUJ IN VARAŽDIN

PRIJATELJI Z OBEH STRANI DRAVE

Med 13. in 21. majem je bil v občinah Čakovec, Ormož, Ptuj in Varaždin že šesti teden bratstva in prijateljstva. V tednu je bilo v občinskih središčih in v okoliških krajih 29 srečanj in posvetov družbeno političnih, gospodarskih in drugih delavcev, kulturno umetniških in športnih prireditve, tekmovanj in razstav. V bogatem programu je sodelovalo več kot 5000 občanov iz vseh 4 občin, prireditve pa je obiskalo več kot 20.000 obiskovalcev.

V nedeljo so teden zaključili v medjimurskem počitniškem središču Vučkovci. V dolgih kolonah so se že v zgodnjih dopoldanskih urah pripeljali na zaključno srečanje občani iz vseh štirih strani. V gosteh so imeli tudi predstavnike karlovške in crikveniške občine. Kot je videti, se bosta v kratkem štirim prijateljskim občinam pridružili še dve — crikveniška in karlovška.

Leta 1960 so se odpeljali absolventi ptujske sindikalne politične šole v goste kolektivne tekstilne tovarne Varteks v Varaždinu. Ob tej priložnosti se je porodila želja po skupnem trajnem sodelovanju obeh občin. Z naslednje leto uresničuje to željo ptujski sindikalni svet. Ptuj in Varaždin pripravita prvi teden bratstva in prijateljstva, v njem pa sodelujejo v glavnem sindikati obeh občin. Iz leta v leto se pridružujejo sindikatom novi sodelavci. Sodelovanje se razširi na čakovsko in pozneje še na ormoško ko-

muno. Ob sindikatih pa se sestajajo tudi občinske skupščine, občinski odbori socialistične zveze, zveza borcev, zveza mladine, delavske univerze in gospodarske organizacije.

Ptujska komuna si zapiše že pred leti v svoj statut: »Občina Ptuj razvija sodelovanje s sosednjimi občinami v socialistični republiki Hrvaški, posebno z občinama Čakovec in Varaždin, predvsem v izmenjavi izkušenj na področju gospodarstva in družbenih služb. Krepi medsebojne stike občinskih skupščin in njihovih organov

delovnih in drugih samoupravnih organizacij ter družbeno-političnih organizacij». Podobno zakonijo sodelovanje med občinami in sosednjima republikama tudi druge komune.

TEDEN
BRATSTVA IN
PRIJATELJSTVA POSTAJA
DEL ŽIVLJENJA
OBČANOV ŠTIRIH KOMUN

Zemljepisni položaj, gospodarske in druge skupne značilnosti povezujejo prebivalstvo to

(Nadaljevanje na 3. strani)

VEDNO
IN
POVSOD

Iz novinarjeve beležnice

TRIJE ODMORI —
TRIJE ODGOVORI

Delegati na II. občnem zboru sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije tudi med odmori občnega zbora niso počivali.

Marsikdo je v nevezanem pogovoru poskušal razčistiti ta ali oni problem, o katerem je bilo govora na občnem zboru. Nekateri delegati pa so odmor izkoristili tudi za klepet o povsem vsakdanjih stvareh, za stisk roke s prijateljem — sindikalnim delavcem, znancom, ki ga že dlje niso videli.

Tudi novinar se je marsikje »vmešal« v te pogovore. Trem od njih prislusnimo že tokrat.

MARA PELC
— ČAFARIN

je bila na II. občnem zboru sindikata delavcev storitvenih dejavnosti izvoljena v delovno predsedstvo. Zastopala pa je sindikalno podružnico trgovskega podjetja Tekstil iz Ljubljane. Njej smo namenili naslednje vprašanje:

● Kako ocenjujete delo II. občnega zbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije?

»Moram reči, da je današnji občni zbor zelo živahen. Tako po tehtnosti razprav posameznih delegatov kot tudi po raznovrstnosti problemov, ki jih delegati najdemo. Posebej mi je všeč, da se Mariborčani za naše občne zbore, na katerih sama sodelujem že vrsto let, vedno zelo dobro pripravijo, da imajo povsem jasna stališča do problemov, ki jih obravnavajo. Toda žal skoraj na vseh

zasedanjih premlevamo vedno iste probleme. Kot kaže, naše besede kaj malo zaležejo. Glejte, o pretirano visokih najemninah, ki jih, za naše poslovne prostore predpisujejo posamezna stanovanjska podjetja, govorimo že zelo dolgo, pa kljub vsemu govorjenju še ni bilo ničesar ukrenjenega. Vedno samo obljube, da se bodo »stvari uredile« ...!

FRANCI
NOVAK

je predsednik mestnega odbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti v Ljubljani. Na II. občnem zboru sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije pa je zastopal sindikalno podružnico ljubljanskega trgovskega podjetja Avtocommerce.

● Na vprašanje, o čem namerava razpravljati na občnem zboru, je odgovoril takole:

»Rad bi spregovoril o trgovini, ki v naši republiki zaposluje že več kot 45.000 delavcev. Predvsem pa bi hotel odgovoriti tistim, ki imajo na račun naše trgovine vedno kaj pripomniti, češ da je trgovina pri nas še zmeraj slabo organizirana, da trgovski lokali niso urejeni, da je založenost trgovine slaba in podobno. Zlasti se mi ne zdi prav, da tisti, ki imajo sicer toliko povedati o slabostih trgovine, sploh ne morejo videti vendarle očitnega napredka trgovine. Poglejmo, kaj smo samo v Ljubljani naredili za razvoj trgovine. Ali nismo zgradili že mnogo lepih in sodobnih trgovin, kot so NAMA, celo vrsto marketov in supermarketov ljubljanske Prehrane, potem različnih specializiranih trgovin s tekstilom? Vse te trgovine že dajejo Ljubljani videz evropskega mesta. Res ni vse tako slabo v naši trgovini, kot menijo nekateri... Tudi potreba v teh trgovinah je zelo kvalitetna in upam si trditi,

da je na enaki ravni kot v katerikoli veleblagovnici onostrane meje, denimo v tržaških STANDI, UPIMU, COINU ali pa v sosednji Avstriji in celo v Nemčiji... Tudi ne morem pritrditi potrošnikom, ki se spričo slabe založenosti v naši trgovini vedno jezijo samo na trgovce, nikoli pa ne pomislijo, da je mnogokrat temu kriva proizvodnja domače industrije. Hočem reči, da založenost naše trgovine ni zmeraj posledica samo tistih, ki trgovino vodijo, marveč je še zmeraj odvisna in po mojem v pretežni meri od tega, kaj trgovini nudi naša proizvodnja in seveda tudi od tega, koliko blaga lahko uvozimo za devize. Slednjič, kako naj bo, na primer ljubljanska Prehrana bolje založena, ko ima ob 80 milijardnem letnem prometu na voljo komaj milijardo in 400 milijonov S-din obratnih sredstev, kar pa je mnogo premalo, da bi si »privoščila« še boljše izbire blaga...«

JANEZU
POŽARU

● ki je na občnem zboru zastopal novomeško obrtno podjetje ELA, smo kar prepustili izbiro problema, ki ga najbolj »žuli«:

»Krivičen je odnos družbeno političnih skupnosti do vseh storitvenih dejavnosti, zlasti pa do obrti, o kateri želim tudi nekaj več povedati. Vsi naši družbeni načrti, od lokalnih pa do republiških in zveznih namreč preveč površno obravnavajo obrt in njen razvoj. Vem, da so v Sloveniji le redke občine, ki imajo izdelan program razvoja obrti za svoje področje. Prav to, da posamezne občine nimajo izdelanih programov razvoja obrti, pa je zame velika pomanjkljivost našega gospodarstva. Sodobne industrije si namreč sploh ne znam predstavljati brez dobro organizirane obrti, ki naj bi skrbeli za vzdrževanje in popravila vse bolj zahtevnih industrijskih izdelkov od avtomobilov

pa do raznih gospodinjstkih aparatov. Menim, da bi torej morali razvoju obrti v sleher- ni občini, tudi v novomeški, kjer probleme obrti najbolj poznam, posvetiti prav toliko pozornosti kot razvoju industrije. Zdaj pa se dogaja, da skoraj v vsaki družbeno politični skupnosti še zmeraj »skrbi« le za razvoj dveh ali treh močnejših industrijskih podjetij, ki največkrat potem poberejo v bankah tudi vse razpoložljive kredite.«

MILAN ŽIVKOVIČ

VSE ZAVORE NISO POPUSTILE

(Nadaljevanje s 1. strani)
jo trgovino, da s prodajo dražjega blaga — in ob manjšem prometu dosega enak, če ne celo večji dohodek.

Tudi cene v storitveni obrti se še vedno oblikujejo pod močnim administrativnim vplivom občinskih skupščin, saj je doslej v republiki le 17 občin sprostilo kontrolo nad cenami uslug v storitveni obrti. In čeprav bodo komunalne delovne organizacije bržčas tudi v prihodnje še vedno morale iskati soglasje k svojim cenam pri pristojnih družbeno-političnih skupnostih, nikakor ni mogoče upravičiti tega, da v strukturi cene za prenekatere storitve niso zajeti vsaj enostavna reprodukcija, razširjena reprodukcija delovnih sredstev in potrebna sredstva za naložbe v standard zaposlenih.

Spričo tega tudi tako odločno zahteva: čimprej omogočiti svobodno oblikovanje cen na osnovi ponudbe in povpraševanja za vse tiste proizvode, za katere so tržni odnosi že usklajeni. Za vse druge proizvode, izjemno osnovnih prehrabnih artiklov, pa bi bilo potrebno trgovini omogočiti določanje povprečne marže za podjetje kot celoto. In prav tako terjata hitrejša sproščanje cen izredna deficitarnost obrtnih storitev ter konkurenčnost na tržišču.

LINEARNA RESTRIKCIJA
NI EKONOMSKI UKREP

Kot že rečeno, gospodarska reforma je prenesla skrb za razširjeno reprodukcijo neposredno na delovne organizacije. Pri tem pa sindikati ugotavljajo, da banke vse prepočasi prevzemajo vlogo poslovnih organizacij, ki naj bi bile enakopraven partner z drugimi delovnimi organizacijami. Zato se tudi vse prepočasi uveljavlja sistem kreditiranja na osnovi ekonomske zainteresiranosti, tako bank kot delovnih organizacij.

Vse prej kot ekonomska pa je tudi linearna restrikcija kreditov za obratna sredstva. Ta ukrep se je doslej najbolj odrazil v trgovini in je bolj ali manj enako prizadel vse trgovinske organizacije in ne glede na poslovni uspeh in na razvojne potrebe posameznih strok. Restrikcija kreditov za obratna

sredstva pa sili trgovinske delovne organizacije, da veliko bolj kot doslej začenejo oblikovati lastna obratna sredstva, kar pa v številnih delovnih organizacijah zagotavljajo tudi s hitrejšim obračanjem zalog. Ti ukrepi so sicer s stališča rentabilnosti poslovanja pozitivni, vendar vrtoglavo povečevanje koeficientov obračanja je pomeni siromašenje izbire blaga in založenosti tržišča. Povrh, vse-

ga pa je linearna restrikcija kreditov prizadela zlasti tiste delovne organizacije, ki so doslej največ nalogale v svojo razširitev in modernizacijo.

Zato stališča sindikatov: za stabilizacijo gospodarstva je sicer nujen prehod na poslovanje z lastnimi obratnimi sredstvi — vendar mora biti ta prehod prilagojen realnim možnostim in potrebam razvoja posameznih dejavnosti. Spričo velike defici-

tarnosti obratnih sredstev bi bilo potrebno zagotoviti v trgovini veliko bolj prožno izkoriščanje sredstev obveznega rezervnega sklada, prav tako pa bi bilo sredstva od obresti na poslovni sklad, ki jih plačujejo gostinske organizacije in storitvena obrt, bila namensko uporabljena za kreditiranje razvoja teh dejavnosti.

UDELEŽBA
PO DEJANSKI REALIZACIJI

Decentralizacija zunanjetrgovinskega in deviznega režima je storitvenim delovnim organizacijam prinesla znatnejšo udeležbo pri ustvarjenih deviznih sredstvih. Ni pa novi režim razrešil tudi vseh protislovij.

Osnova za devizno udeležbo je v gostinstvu število nočitev. To pa za Slovenijo kot izrazito tranzitno področje še zdaleč ni ugodno. Tako vsa gostinska podjetja, ki služijo tranzitnemu in izletnemu turizmu, sploh niso udeležena pri ustvarjenih deviznih sredstvih. Po izračunu naj bi v naši republiki — ob sedanjem določanju udeležbe pri devizah znašala retencijska kvota komaj petino dejanske ustvarjene deviznega priliva. Tudi trgovini je po veljavnih predpisih priznana kot osnova za določitev retencijske kvote samo neposredna prodaja za devize, ne pa dejanski nakup tujih gostov. Tako nekatera podjetja v svojih poslovalnicah izpričujejo devizni nakup samo v višini 10 %, čeprav znaša dejanska realizacija prometa od tujcev kakih 60 odstotkov.

Stališče sindikatov k tem problemom pa je dobilo konkretno zahtevo: čimprej preiti na način ugotavljanja osnove za izračun retencijske kvote, ki bi zajel tudi tranzitni turizem. Nato: čimprej poenostaviti postopek za določanje osnove pri udeležbi trgovine pri deviznih sredstvih, tako da se bo osnova kar najbolj približala dejanskim deviznim realizacijam. In slednjič: tudi storitveni obrti bi bilo treba priznati retencijsko kvoto vsaj od dejanskega plačila za opravljene storitve.

BOJAN SAMARIN

Čedalje bolj odvisni od sebe

Iz uvodnega referata predsednika RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije
Lojzeta Fortune na II. občnem zboru

(Nadaljevanje s 1. strani)

cev, temveč tudi v zagotavljanje potrebnih sredstev za razvoj. Delovne organizacije so tako pred izredno odgovornimi nalogami, odgovornimi predvsem zaradi tega, ker bo potrebno z boljšimi rezultati dela uresničevati z dolgoročnimi in kratkoročnimi programi načrtani razvoj, pri tem pa zagotavljati potrebna sredstva za osebne dohodke in za standard zaposlenih. Tudi srednjeročni program razvoja republike namreč temelji na osnovnem izhodišču gospodarske reforme, da so naloge enostavne in razširjene reprodukcije delovne organizacije. Zato ta program predvideva, da stvoritvene dejavnosti z izjemno gostinstva in komunale sodelujejo pri razširjeni reprodukciji s 100 odstotki lastnih sredstev.

Med najpomembnejše ukrepe, ki so jih delovni kolektivi storitvenih organizacij v večini primerov že v pripravi na reformo — še bolj intenzivno pa v času uveljavljanja reforme — začeli uveljavljati, sodi investicijska politika. Mislim namreč na tako investicijsko politiko, ki pospešuje prehod na intenzivno gospodarjenje, večje in hitrejši aktiviranje notranjih rezerv s sodobno organizacijo dela in poslovanja, večje poslovno sodelovanje, stimulativnejšo in celovitejšo delitev po delu, ustreznejše prilagajanje delovnega časa — tako kar zadeva racionalnejše izkoriščanje obstoječih kapacitet kot potrebe potrošnikov — izboljšanje kadrovske strukture zaposlenih, racionalnejše zaposlovanje delovne sile ter pestrejšo oskrbo tržišča, prilagajeno zahtevam domačega in tujega potrošnika.

Seveda pa ob poudarjanju teh nalog ne smemo prezreti tudi dosedanjih uspehov, saj so prav na tem področju v nekaterih delovnih organizacijah z večjo produktivnostjo in z večjo po-

slovnostjo že dosegli izredne ekonomske rezultate. Novi pogoj gospodarjenja in z njimi pogojena veliko jasnejša podoba prihodnjega razvoja so hkrati sprožili nov proces vse tesnejšega poslovnega sodelovanja in odvisnosti med posameznimi dejavnostmi in delovnimi organizacijami. Z uvajanjem novih oblik poslovanja pa so se začeli podirati tudi dosedanj klasični in avtarkični odnosi v poslovanju delovnih organizacij.

Na tem področju so dosegla največji napredek nekatera trgovska podjetja, ki se vse bolj povezujejo s proizvajalci, se vključujejo v turistično tržišče. Širijo svojo dejavnost na širša gospodarska območja itd. Razen tega prihaja v nekaterih primerih tudi do širjenja predmeta poslovanja ali storitev, kot to zahtevata povečani obseg in spremenjena struktura potrošnje. Pomemben vir notranjih rezerv za vse storitvene organizacije pa tudi racionalna nabava trgovinskega blaga oziroma materiala. Zato nekatere delovne organizacije že iščejo možnosti za izboljšanje poslovnih uspehov tudi v racionalnejšem poslovanju komercialnih in nabavnih služb, v organizaciji skupnih finančnih služb in drugih podobnih ukrepih.

Tudi v storitveni obrti si nekatere delovne organizacije že prizadevajo zagotoviti racionalnejše gospodarjenje ter poiskati take prijeme pri delu, ki bodo v prihodnje zagotavljali večjo in trdnost materialno osnovo za hitrejši razvoj. In čeprav bi morali za zdaj govoriti le še o idejah, kako bi v storitveni obrti med drugim prešli na kategorizacijo kvalitete storitev in s tem na diferenciranje cene, pa ne dvomimo prav ta prizadevanja že pomenijo korak naprej iz sedanjih razmer.

Podobna prizadevanja pa bi lahko zasledili tudi v komu-

nalnem gospodarstvu. Zaradi težkega ekonomskega položaja so komunalne delovne organizacije poleg ustaljenih komunalnih uslug začele vključevati v obseg svojih storitev tudi nekatere druge rentabilnejše dejavnosti. V strukturi dohodka v nekaterih komunalnih organizacijah tako že predstavljajo te dodatne dejavnosti celo do 60 odstotkov.

Dosedanji rezultati storitvenih delovnih organizacij pri uresničevanju družbeno - ekonomske reforme so izredno pozitivni in hkrati pomenijo poročnost za hitrejši razvoj v prihodnjem razdobju in za nadaljnje krepitev samoupravnih odnosov. In lahko rečemo, da so prav prizadevanja subjektivnih sil doslej bistveno vplivala na hitro in večinoma konkretno obravnavanje ter razreševanje vseh osnovnih družbeno-ekonomskih in samoupravnih problemov, s katerimi so se doslej kolektivi srečevali pri uresničevanju družbeno-ekonomske reforme. V svojih sedanjih prizadevanjih pa iščejo kolektivi storitvenih dejavnosti čedalje bolj take interne ukrepe, ki jim ne zagotavljajo le trenutne eksistence, temveč jim tudi pomenijo perspektivno rešitev. To nam dovoljuje oceno, da se v kolektivih polno zavedajo odgovornosti, ki so jo prevzeli za razširjeno reprodukcijo in da zato zavračajo vsako ozkost, avtarkičnost, tradicionalizem in primitivizem, kar pa je vse še do nedavnega bilo močno značilno za nekatere delovne organizacije. V kolektivih se v celoti zavedajo, da morajo perspektivno rešitev iskati — a ne samo iskati, temveč tudi najti! — v večji produktivnosti dela, v razvitejšem poslovnem sodelovanju, v ekonomski koncentraciji sredstev tako na ravni delovne organizacije, kot v skupnih na-

ložbah delovnih organizacij iste dejavnosti ali sorodnih dejavnosti.

V sindikatih moramo podpreti vsa ta napredna prizadevanja delovnih kolektivov in njihovih samoupravnih vodstev. Hitrejši razvoj in s tem trdnost materialno osnovo namreč lahko spričo močno razdrobljenosti sredstev storitvenih dejavnosti zagotovi le ekonomska koncentracija sredstev. Prav to pa bodo brez dvoma tudi v prihodnje še veliko bolj terjali zaostreni pogoji gospodarjenja. Večje materialne možnosti, ki jih prinaša s seboj ekonomska koncentracija sredstev, pa bodo nedvomno tudi zagotovile porast sredstev za osebne dohodke in hitrejši porast življenjske ravni proizvajalcev. Mimo tega zagotavlja poslovno sodelovanje in ekonomska koncentracija sredstev znatno ugodnejše možnosti za najemanje tako domačih kot tujih kreditov. Ne smemo pa seveda ob vseh teh novih oblikah koncentracije sredstev na višji ravni pozabiti na prilaganje in razvijanje samoupravnih odnosov, da bodo tako tudi v teh novih pogojih dobivali neposredni proizvajalci čedalje vplivnejšo vlogo v gospodarjenju in upravljanju.

Potrebujemo

gospodinjo

v družini s 4 otroki od 9-19 let. Dobra plača, vse gospodinske naprave zagotovljene, kakor tudi čistilka. Poleti 6 tednov na Thunersee, pozimi pa 3 tedne v gorah.

Ponudbe s sliko na: Dr. Greiser, Sulgenheimweg 11 — CH 3001, Bern (Schweiz)

Z OBČINSKIH
SINDIKALNIH
SVETOVPRIJATELJI
Z OBEH STRANI DRAVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

● MARIBOR

Minuli ponedeljek je Občinski sindikalni svet Maribor skupaj z iniciativnim odborom za pripravo konference samoupravljalcev v Mariboru organiziral razgovor o aktualnih problemih tovarniških glasil mariborskih delovnih kolektivov. Razgovor z uredniki je razkril številne probleme tega novinarskega področja, zato je prav, če nekatere od njih na kratko omenimo.

Po besedah urednikov 15 glasil mariborskih kolektivov, toliko se jih je namreč odzvalo povabilu občinskega sindikalnega sveta, je najbolj pereč problem status urednikov tovarniških glasil. Razprave o statusu urednika tovarniškega lista se vlečejo že skoraj 10 let in videti je, da so se znašle v slepi ulici. Tako so se uredniki pritoževali, da imajo »nad seboj« mnogo ljudi, katerim so odgovorni za svoje novinarsko delo in o katerih delu ne smejo pisati. In namesto da bi bili za svoje delo neposredno odgovorni samoupravnim organom, se morajo podrežati širšemu ali ožjemu vodilnim delavcem. Tako se uredniki tovarniških listov večkrat srečujejo z vprašanjem, ali naj se zamerijo vodilnim uslužbenecem, s tem da odkrito spregovore o napakah.

Na razgovoru smo slišali, da v kolektivih zadnje čase posvečajo več pozornosti informiranosti članov kolektiva, vendar pa so glavni pobudniki za boljšo informiranost uredniki listov, ne pa tisti, katerim je informiranost dejanska namenjena. Vendar tudi tega ne bi smeli posploševati. To dokazuje zahteva članov kolektiva Mariborske tekstilne tovarne, da žele biti informirani kot upravljavci podjetja in ne samo kot člani kolektiva, kajti samoupravljanje dejansko nalaga vsem dolžnost, da podpro in dopolnijo določene informacije, saj le z izmenjavo različnih mnenj in stališč lahko poiščemo najboljše rešitve.

K reševanju vseh omenjenih problemov, s katerimi se danes srečujejo uredništva tovarniških listov, bodo gotovo pripomogli redni sestanki urednikov listov, ki bodo odšli vsak mesec. Za boljše razumevanje vloge in mesta tovarniških listov pa bo občinski sindikalni svet v Mariboru organiziral razgovor na to temo z vodilnimi delavci mariborskih kolektivov.

VILI GUČEK

in onstran Drave že dolga desetletja. Ožja navezanost, ki jo izražajo občani 4 komun najmočnejše in vsakoletno tednu bratstva in prijateljstva, je potemtakem naravna posledica dolgotrajnega sožitja dveh sosednih narodov. Zato postaja čedalje večja želja po sodelovanju ne le v tednu, ampak preko vsega leta. Poleg sindikatov in gospodarskih organizacij, ki se medsebojno pogosto obiskujejo, izmenjujejo izkušnje, snujejo skupne načrte, se že pred leti vključijo v utrjevanje vezi lokalne radijske postaje in tisk. Uredništva pripravljajo skupne radijske oddaje, časopisi Medijmurje Čakovec, Varaždinskih vestij in Ptujski tednik prinašajo novice o delu in življenju sosednih komun. Izide tudi prva številka dvojezičnega časnika Teden bratstva in prijateljstva, ki doživi do danes že več izdaj.

V sejinj dvoranah so vedno bolj pogosto ustvarjalne razpra-

ve o gospodarskih vprašanjih v skupnem gospodarskem prostoru, o poslovnem in tehničnem sodelovanju med delovnimi organizacijami, o skrajševanju delovnega časa, o delitvi dohodka, o sistemu nagrajevanja, cenah letovanja za delavce, o kmetijskih vprašanjih, o kooperaciji in davčni politiki, o skupnih prizadevanjih za razvoj turizma, o sodelovanju med občinskimi sindikalnimi vodstvi in čvrstji povezavi med strokovnimi sindikati in sindikalnimi podružnicami itd. itd.

Ob pogovorih v sejinj dvoranah izmenjujejo gostovanja kulturno umetniška društva z vsemi svojimi skupinami, poklicna in amaterska gledališča, na likovnih razstavah se srečujejo umetniki amaterji 4 občin. Delavci ptujskih, varaždinskih, ormoških in čakovskih delovnih organizacij se merijo na športnih igriščih, prireajo skupne izlete in jih povezujejo z ogledi zgodovinskih in turističnih znamenitosti, kulturnimi prireditvami in zabavo.

SINDIKAT SPODBUJA

DRUŽBENO IN

EKONOMSKO SODELOVANJE

Odnosi med komunami se čvrstijo in razvijajo iz leta v leto. Vsak teden bratstva in prijateljstva bogati te odnose, pogloblja prijateljstvo, ki se je tako prizadevno skovalo v vseh teh letih, in skupni želji za iskrenim sožitjem dveh narodov na vseh področjih življenja in dela.

Letošnji teden bratstva in prijateljstva je povezal v enem samem tednu 20.000 občanov 4 komun. V prvem tednu pred šestimi leti hrani kronika podatek 500 sodelavcev. Tako je letošnji teden po množičnosti udeležbe prekosil vse dosedanje. Nihče ni posebej vabil v kulturne dvorane, galerije, na športna igrišča. Obiskovalci so polnili dvorane že iz navade, iz pozornosti do gostov in izvajalce toplo nagrajevali z aplavzom.

Sindikati pa so v zadnjem tednu zasnovali program za nadaljnje sodelovanje. Osnovno pozornost bodo v prihodnje posvetili povezavi med sorodnimi sindikalnimi podružnicami iz gospodarskih delovnih kolektivov in družbenih dejavnosti. Takemu sodelovanju so že utrpeli pota nekateri strokovni odbori. Med njimi je najbolj delaven odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti. Mimo mnogih medobčinskih posvetov bo že v kratkem posvetovanje o trgovini in nagrajevanju trgovskih delavcev.

Podobno kot sindikati pa se bodo sestale občinske skupščine, strokovne službe skupščin, družbeno-politične organizacije in društva. Rezultat nedavnega posveta turističnih delavcev je med drugim dogovor o izdaji skupnega prospekta, zamenjavi propagandnega gradiva in skupnega snovanja za razvoj turizma na tem področju.

Lani je bil osrednji organizator tedna Ormož. Prav v tistih dneh se je zrušil stari most čez Dravo. Tedaj so se domenili v Ormožu, da naj bo gradnja novega mostu prva večja skupna gospodarska naloga prijateljskih občin. Letos novembra se bodo na novozgrajenem mostu srečali predstavniki z obeh strani Drave. Vsak dan bo po njem steklo preko 100 hrvaških šolarjev v ormoške šole. Na letošnjem tednu so dali mostu tudi ime. Imenoval se bo Most bratstva in prijateljstva. Z njim bodo prijatelji 4 občin kronali prve sadove gospodarskega in družbenega sodelovanja, ki temelji na iskreni želji po skupnem napredku.

I. VRHOVČAK

DELAVSKA
ENOTNOST

V AKCIJI

»ZAPOSLOVANJE«

4.

Novo mesto

Na novomeškem komunalnem zavodu za zaposlovanje, ki posluje za novomeško, trebanjsko, metliško, črnomaljsko, krško in ribniško občino, imajo zares vzorno urejeno evidenco o gibanju zaposlenih, brezposelnih delavcev, o potrebah delovnih organizacij po zaposlovanju, o kadrovski strukturi v delovnih organizacijah itd. V naši akciji »Zaposlovanje« pa bomo iz kopice teh podatkov, ki sta jih posredovala analitik Andrej Koce in zaposlovalac Jože Mrzlak, povzeli le najpomembnejše.

NAJPREJ: KOLIKO JE BREZPOSELNIH IN KDO SO BREZPOSELNI?

Na področju novomeškega zavoda za zaposlovanje je bilo decembra lani 1046 brezposelnih delavcev, v marcu letos je število brezposelnih naraslo na 1202 delavca, v aprilu pa se je zmanjšalo na 1180 delavcev. Kdo pa so brezposelni delavci je pojasnil zaposlovalac Jože Mrzlak:

»Od skupnega števila brezposelnih je kar blizu 800 žensk. Če pa pogledamo, kakšna je struktura brezposelnih delavcev, potem je nedvomno zelo zgovoren podatek, da kar 46 strokovnjakov in 124 kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev na našem območju ne dobi dela, medtem ko blizu 700 brezposelnih delavcev nima nobene strokovne izobrazbe.«

POTEM: MNOGO DELAVCEV JE V TUJINI

Zanimivi so tudi podatki, da je iz Dolenjske precej delavcev zaposlenih v tujini. O tem pripoveduje analitik Andrej Koce:

»Prej ko nismo imeli tako natančne evidence, koliko delavcev odhaja iz Dolenjske na delo v tujino, smo sodili, da je samo iz ribniške občine odšlo v Zahodno Nemčijo blizu 1000 delavcev. Zdaj ko vodimo evidenco o zaposlovanju delavcev v inozemstvu, lahko povem, da jih je iz Dolenjske na delu v drugih državah 514 delavcev, od tega 110 kmetov. Največ delavcev, to je 430, je zaposlenih v Zahodni Nemčiji. To so sami kvalificirani in visoko kvalificirani delavci. Moram pa kar takoj povedati, da so se ob zadnjem odpušcanju delavcev v zahodnonemških tovarnah vrnili le 4 delavci s področja našega zavoda, kar pomeni, da veljajo slovenski delavci v Nemčiji za pridne in prizadevne.«

IN: TUDI NA DOLENJSKEM BREZPOSELNI ODKLANJAJO DELO

V akciji »Zaposlovanje« znova in znova ugotavljamo, da brezposelni delavci precej množično zavračajo delo. Zato tudi za Dolenjsko 1180 brezposelnih delavcev ne predstavlja posebnega problema, kot lahko to sklepamo iz besed zaposlovalca Jožeta Mrzlaka:

»Vsi prijavljeni brezposelni delavci iz kmečkih predelov Dolenjske čakajo, da se bodo zaposlili v tovarnah. V Šentjernej in njegovi okolici čaka približno 100 mladih deklet, da bi se zaposlile v tamkajšnji Iskri, tovarni elementov. Nobena od teh deklet, in nekaj podobnega velja za brezposelna dekleta tudi v drugih dolenjskih občinah, noče sprejeti druge zaposlitve, še posebej ne sezone. Sezonskega dela, po katerem je na Dolenjskem kot pretežno kmečkem predelu veliko potreb, pa se ogibajo tudi fantje, včasih celo samo zato, da ne bi imeli v delovni knjižici zabeleženo, da so v enem podjetju delali le po tri ali štiri mesece.«

DELAVCE SO PRIPELJALI IZ DOBOJA

Novomeški zavod za zaposlovanje pa že nekaj let zelo uspešno sodeluje s sorodno ustanovo iz Doboja. S tem sodelovanjem so razrešili že marsikatero od problemov. Nazadnje pa prav te dni, ko so iskali blizu 100 delavcev, da bi jih zaposlili v kmetijstvu in v lesno-industrijskem podjetju Novoles iz Straže pri Novem mestu in ko kljub 1180 brezposelnim delavcem na Dolenjskem zavod za zaposlovanje iz Novega mesta ni mogel zadovoljiti potrebe po novih delavcih na domačem območju in je moral pripeljati 100 delavcev iz Doboja in bližnje okolice.

MLADINA PRITISKA

Tudi na novomeškem zavodu za zaposlovanje so zaskrbljeni spriču 2400 mladih ljudi, ki letos zaključujejo osnovno šolo. O tem je pripovedoval analitik Andrej Koce:

»Po anketi o tem, kam želi mladina po končani osnovni šoli, smo dobili odgovor, da jih bo 22 ostalo doma na kmetiji, da se jih 109 želi takoj zaposliti, da se jih 600 želi vpisati v različne poklicne šole, 507 učencev in učenek pa namerava po osnovni šoli nadaljevati študij na srednjih šolah. Lahko kar takoj povem, da bomo fantom lahko izpolnili skoraj vse želje, ker je učnih mest zanje še dovolj. Težave pa bodo z dekleti, saj nam ni znano, kam s približno 200 mladinkami, za kolikor nam trenutno primanjkuje učnih mest ali ponudb delovnih organizacij, da bi jih zaposlile.«

REDKE SO DELOVNE ORGANIZACIJE...

Znano je, da je uspešnost delovanja vsakega zavoda za zaposlovanje pogojena tudi z dobrim sodelovanjem s kadrovskimi službami in podjetji. Po besedah obeh sogovornikov, Andreja Koceta in Jožeta Mrzlaka, pa so na Dolenjskem redke delovne organizacije, ki imajo dobro organizirano kadrovske službo, kaj šele da bi skupaj z zavodom razreševale svojo kadrovske problematiko. Jože Mrzlak pravi:

»Le v IMV, Pionirju, Krki, Labodu, bolnišnici, Djuri Salaju v Krškem, Beti v Metliki, Inisu in Novoteksu imajo kolikor toliko vzorne kadrovske socialne službe, ki z nami tudi uspešno sodelujejo in tako načrtno zaposlujejo nove delavce. Povsod drugod pa živijo od danes do jutri in zaposlujejo nove delavce le po trenutnih potrebah, ki pa se mnogokrat pokažejo za neutemeljene in tako že čez mesec ali dva spet odpuščaajo delavce.«

MILAN ŽIVKOVIC

Pojasnilo k akciji
»Zaposlovanje« v Novi Gorici

Pod naslovom v AKCIJI »ZAPOSLOVANJE« NOVA GORICA je bil v 18. številki »Delavske enotnosti« 13. maja 1967. objavljen razgovor z urednikom Milana Živkoviča z delavci Komunalnega zavoda za zaposlovanje Nova Gorica o problematiki zaposlovanja, predvsem žensk. Nekateri podatki so netočno in poenostavljeno prikazani, tako da bi se med bralci, predvsem tistimi, ki iščejo delo, lahko ustvarilo mnenje, da pri zaposlovanju ni drugih problemov kot ta, kako prepričati ljudi, naj se vendar zaposlijo. So pa stvari precej drugačne.

Kot drugod tudi pri nas manjka prostih delovnih mest. Še posebno težko je najti primerno zaposlitev za ženske, med drugim tudi zato, ker jih precej odklanja ponujeno zaposlitev, vendar to ne »kar po vrsti« in »zanemljivo« vse, kot piše v omenjenem članku. Ženske odklanjajo DOLOČENA dela, npr. za gospodinjske pomočnice, nadalje matere, ki bi se najraje zaposlile v takih gospodarskih organizacijah, ki nimajo izmenskega dela, nekatere bi se rade zaposlile samo v določenih gospodarskih organizacijah (npr. »Iskra«).

Razlogi za to »izbiranje« so različni in jih sedaj ne bi navajali, saj niso specifični za naše območje. Ni pa res, da se ženske ne bi hotele zaposliti v trafikah in trgovinah. Nasprotno, prav na ta delovna mesta je velik pritisk, se pa, predvsem za trgovino, zahteva ustrezna strokovna izobrazba, večina tistih, ki pri nas iščejo delo, pa je brez kvalifikacij, za priučetev pa so možnosti majhne.

Reči pa moramo, da delo izbirajo tudi nekateri moški, čeprav v manjšem številu kot ženske, ker je za moške na razpolago več prostih delovnih mest in je zato tudi sorazmerno manj brezposelnih.

Pojav odklanjanja zaposlitve na našem območju torej ni tako množičen, kot je bilo to prikazano v članku, seveda pa kaže na to, da so tudi številke o prijavljenih brezposelnih relativne in da za nekatere od teh vprašanje zaposlitve še ni postalo vprašanje njih eksistence, pač pa se prijavijo zato, da čakajo na ugodnejšo zaposlitev.

Komunalni zavod
za zaposlovanje
Nova Gorica

Pravna posvetovalnica DE

● VPRAŠANJE:

Maj oče je bil samostojen obrtnik do 17. 10. 1962, ko je dopolnil 65 let starosti. Prej je bil zaposlen kot pomočnik 8 let in 6 mesecev ter 25 dni. Njegova pokojninska doba, v katero mu je vstela vojaška služba v prvi svetovni vojni in udeležba v NOB, znaša skupno 14 let, 8 mesecev in 23 dni. Ker nima 15 let pokojninske dobe, ne izpolnjuje pogoja iz 3. odstavka 70. člena temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju. Zato je bil zavržen njegov zahtevek za priznanje starosne pokojnine.

Ker mu manjka do 15 let pokojninske dobe le 3 mesece in 7 dni zavarovalne dobe, me zanima, ali lahko to dobo pridobi s tem, da vplača ustrezen zavarovalni prispevek kot nekdanji obrtnik ali pa bi se moral še zaposliti.

S. F. — TRŽIČ

Samostojni obrtniki so obvezno pokojninsko zavarovani šele od 1. 1. 1965 dalje. Pogodba o izvajanju pokojninskega in invalidskega zavarovanja samostojnih obrtnikov in samostojnih gostincev predvideva možnost, da se zavarovanim obrtnikom šteje v pokojninsko dobo čas pred uvedbo zavarovanja, če vplačajo skladu invalidsko-pokojninskega zavarovanja ustrezen znesek, ki je potreben za kritje obveznosti sklada. Za vašega očeta to ne pride v poštev, ker je že pred 1. 1. 1965 opustil obrt. Zatorej bi lahko pridobil potrebno zavarovalno dobo v primeru, če bi stopil v redno delovno razmerje.

M. VEHOVEC

● VPRAŠANJE:

Naše podjetje ima v pravilniku o delovnih razmerjih določeno, da komisija za izrekjanje ukrepov lahko od delavca zahteva povračilo stroškov postopka (plačilo zamujenega časa članov komisije), če je bila delavcu izrečena kazen. Meni je ta komisija določila, da moram plačati 19 N-din in je nato moj ugovor zoper tak sklep komisije zavrnil tudi upravni odbor naše delovne organizacije. Zanima me, ali je določilo pravilnika o delovnih razmerjih o povrnitvi stroškov postopka za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti zakonito.

A. L. MARIBOR

Delovna organizacija v smislu člena 88 TZDR določa s splošnim aktom dolžnosti in odgovornosti delavcev na delu in v zvezi z delom, nato kaj se šteje za hujšo kršitev delovne dolžnosti, kako se ugotavljajo kršitve predpisanih dolžnosti, ukrepe, ki se uporabljajo zoper delavca zaradi kršitve delovne dolžnosti, in organe, ki začnejo in vodijo postopek in izrekajo ukrepe. S temi določbami v svojih splošnih aktih delovna skupnost namreč zagotovi uresničevanje delovnih in poslovnih nalog delovne organizacije in uresničevanja pravic, ki jih imajo delavci na podlagi dela. Ker mora delovna skupnost s splošnim aktom urediti ves ta postopek, moremo sklepati, da je delovna organizacija dolžna, da sama nosi stroške postopka za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti, saj bi sicer, če bi tako hotel, predpisal sam zakon, da bi stroške postopka nosil delav-

vec. Ker pa bi ti stroški v marsikaterem primeru lahko predstavljali precejšnjo obremenitev za delavca, upoštevajoč nadomestilo osebnega dohodka članom komisije za izrekjanje ukrepov zaradi kršitev delovnih dolžnosti, to očitno ni bil namen zakonodajalca ob sprejemu temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Nejasnosti v razlagah tega vprašanja so nastale s sprejemom temeljnega zakona samo zato, ker je prejšnji zakon o delovnih razmerjih določal, da stroške disciplinskega postopka nosi delovna organizacija. Enako stališče kot omenjeno je zavzela tudi v celoti naša teorija in praksa v delovnih razmerjih.

A. POLJANSEK

● VPRAŠANJE:

Do 1. marca 1967 sem prejela otroški dodatek za štiri otroke v znižanem znesku 2610 starih dinarjev mesečno, ker imam 70 arov obdelovalne zemlje. Z možem sva v letu 1966 imela skupno 1.540.000 S-dinarjev osebnega dohodka iz delovnega razmerja.

Čeprav znaša delež družinskega člana na osebnem dohodku manj kot 40.000 S-dinarjev mesečno, mi na občinski upravi za dohodke niso izdali zahtevanega potrdila o davku na dohodek iz kmetijske dejavnosti.

Ali imam pravico do otroškega dodatka še naprej in kako naj jo uveljavim, ker ne morem dobiti potrebnega potrdila o višini davka? — M. C.

Po 5. členu zakona o višini dohodkov gospodinjstva za določitev pravice do otroškega dodatka (Ur. l. SRS, št. 6/67), so morali upravičenci do otroškega dodatka do 11. marca 1967 prijaviti pristojnemu zavodu za socialno zavarovanje oziroma delovni organizaciji, ki je izplačevala otroški dodatek, vsa dejstva, ki po novih predpisih vplivajo na pravico do otroškega dodatka, in sicer jim je bilo s 1. 3. 1967 ustavljeno izplačevanje otroškega dodatka.

Če ste vložili omenjeno prijavo, si bo komunalni zavod za socialno zavarovanje po uradni dolžnosti zagotovil potrdilo o davčni odmeri in odločil o vašem zahtevku. V primeru, da je znašal v letu 1965 davek od kmetijstva na enega družinskega člana več kot 250 S-dinarjev letno, ne boste več upravičeni do otroškega dodatka.

M. VEHOVEC

KUPON za pravno
posvetovalnico DEPRIHODNJI
TEDEN:Zaključek
akcije
»Zaposlovanje«

KAKO BI KOMENTIRALI VI?

JAVNO MNENJE:

Zakaj je vpliv zdravstvenih zavodov na ukrepe glede usmerjanja zdravstvene službe v Sloveniji tako minimalen?

Razvoj in usmerjanje zdravstvene službe v Sloveniji sta zelo konkretni nalogi danes, jutri in v bodoče in tesno povezani z razvojem celotne družbe. Pri reševanju teh nalog se nujno soočimo z zdravstvenimi in nezdruženimi dejstvi in okoliščinami, tako da le ob trezni in resni presoji le-teh lahko razvijamo in usmerjamo zdravstveno službo. Prav zaradi tega ne preseneča rezultat ankete, iz katerega vidimo, da je 25 % zdravstvenih delavcev odgovorilo, da zdravstveni zavodi nimajo vpliva pri sprejemanju ukrepov in stališč glede usmerjanja zdravstvene službe v Sloveniji in da je 26 % zdravstvenih delavcev odgovorilo »ne vem«. Komentar o tem smo prepustili direktorju splošne bolnišnice Maribor, primariju dr. Zmagu SLOKANU.

Lahko bi se v celoti strinjali s 25 odstotki tistih anketirancev, ki so brez zadržkov odgovorili, da zdravstveni zavodi v dosedanjih razmerah niso imeli možnosti, da bi lahko bistveno vplivali na sprejemanje ukrepov in stališč glede razvoja in usmerjanja zdravstvene službe v Sloveniji.

V tem kratkem sestavku ne morem analizirati vzrokov teh negativnih odgovorov in jih z gotovostjo pravilno oceniti, ne samo, ker nimam na voljo anketnega gradiva, ampak tudi zato, ker ni to moja naloga. Omejil pa bi se vendarle na nekaj misli ob zastavljenem vprašanju. Kakor na drugih področjih našega družbenega življenja, je tudi za zdravstvo značilno, kampanjsko reševanje le določenega dela iz obsežne problematike zdravstvene službe, tako da smo večkrat izgubili pravilno perspektivno orientacijo, od samih drevih nismo več videli gozda. Z decentralizacijo družbeno političnih skupnosti se je še bolj pospešila bohotna ekstenzivnost zdravstvenih zavodov. Emisijskega dinarja je bilo dovolj, tako da je moglo vsako področje, vsaka komunna, vsak zdravstveni zavod razvijati vse, kar je le hotel, medtem ko danes gledamo na takšno razsežnost zdravstvenih delovnih organizacij z velikimi pomisli in začenjamo ukrepati, da bi atomizirano zdravstveno službo združili v strokovno in družbeno politično smiselne, upravičene in dejanske možnosti prilagojene enovite celote.

Postavljam si vprašanje, kako je prišlo do tolikšnih anomalij, saj so vendar obstajali zdravstveni centri kot koordinatori zdravstvene službe na določenem področju. Zdravstvene centre oziroma njegove svete od republiškega do občinskega so v večini sestavljali zdravstveni delavci, ki jim nihče ne more oporekati šibke razgledanosti in primerne strokovnosti, tako da nemoč zdravstvenih centrov ni mogla biti subjektivna. Regulatorna funkcija zdravstvenih centrov je odpravljena zaradi povsem neurejenega pravnega statusa. Urejanje medsebojnih odnosov zdravstvenih zavodov na nekem področju, njihova koordinacija, usmerjanje in usklajevanje strokovnih in materialnih pogojev, vse to in še več, zahteva določeno raven znanja in družbene zavesti. Samo s priporočili tudi na drugih področjih družbenih služb ne dosežemo potrebnih učinkov, ali jih dosežemo šele z velikimi naporci, s precejšnjo izgubo časa ter denarja.

Odmiranj države je proces, ne pa akt. Ze Lenin je dejal, da je prehitevanje večja nevarnost kakor zaostajanje. Zaostalega »tepejo« sicer drugi, a prehitevajoci se »tepe« sam, kar je mnogo huje. Tudi mi mislimo, da že samo z uvedbo samoupravljanja ni zavest samoupravljalcev tako narasla, tako dozorela, da ne potrebujemo več nobenih normativnih urejanj, da zadostujejo samo še priporočila in resolucije. Kakor se pri osnovah in merilih za delitev dohodka po delu zdravstvo ne more enačiti z gospodarstvom, tako bi najverjetneje moralo tudi samoupravljanje v zdravstvu in družbenih službah dobiti sebi svojstveno vsebino, samoupravni organi pa temu primerne dolžnosti in pravice, področje dela.

Zdravstveni delavci laže ali teže, hitreje ali počasneje, toda vendarle spreminjajo svoje poglede in miselnost, tako da bodo kot člani delovne skupnosti zdravstvenih zavodov lahko učinkovito delovali tudi kot samoupravljalci v organih samoupravljanja in svoji delovni organizaciji, v organih občinskih skupščin in družbeno političnih organizacijah, v zdravstvenih centrih, republiški in zvezni skupščini in še drugod ter krojili svoje predloge in sklepe glede na raven samoupravnega organa v širših in širokih pogledih na aktualno zdravstveno problematiko in ne z ozkega zornega kota svojega delovnega mesta ali delovne enote. Na razvoj in usmerjanje zdravstvene službe bodo lahko bistveno vplivali, če bodo zavestno izpolnjevali svoje dolžnosti in pravice kot samoupravljalci in kot družbeno politični delavci.

Z novim zakonom o organizaciji zdravstvene službe si tudi zdravstveni centri utirajo novo pot kot najvažnejši čimbeniki pri usmerjanju zdravstvene politike na določenem področju. Če bi uspelo odpraviti še večkratnost pri reševanju zdravstvene problematike na raznih forumih in v raznih organizacijah in če bi bilo možno razprave o zdravstvu na vseh forumih in v vseh organizacijah koordinirati, bi dobili enotnejše in pravilnejše zamisli o ukrepih in stališčih glede razvoja zdravstvene službe v Sloveniji in s tem bi zdravstveni delavci kot člani zdravstvenih zavodov in kot neposredni izvajalci zdravstvene službe morda le lahko imeli vpliv na ukrepe in stališča glede razvoja zdravstvene službe v Sloveniji.

KAKO SE BODO RAZPLETLE STVARI V HERMESU, SE NE VEMO, RAZPLESTI PA SE BODO MORALE

SAMOVOLJA POD NALEPKO SAMOUPRAVLJANJA?

Taisti delavci, ki so pred časom s tajnim glasovanjem izvolili samoupravno vodstvo ljubljanskega podjetja Hermes, so na zboru delovne skupnosti 31. marca po deveturni razpravi odpoklicali svoj delavski svet in upravni odbor s pavšalno motivacijo: »Politika, ki sta jo vodila, je bila v nasprotju z interesi delovnega kolektiva.«

Podrobnejša utemeljitev odpoklica samoupravnih organov govori o tendencioznem obravnavanju očitanih gospodarskih prestopkov, ki še niso dokazani, o obravnavanju dozdavnih kaznivih dejanj, ki naj bi jih naredili posamezni člani Hermesa, s čimer so zavajali delovni kolektiv in vzbujali nezaupanje v pravilnost poslovanja. Tako delavski svet kakor upravni odbor sta po obdolitvah podpirala interese posameznikov ter pri tem obšla direktorja podjetja kot organa upravljanja.

Takoj nato je zbor delovne skupnosti izključil iz delovne organizacije predsednika delavskega sveta Vlada Kovačiča in predsednika upravnega odbora dr. Iga Csernyja kot glavna krivca nepravilne politike samoupravnih organov.

Po tej »zmagi« so si zmagovalci privoščili skupno večerjo. Toda že čez nekaj dni je v

vso zadevo posegla upravno pravna služba skupščine občine Ljubljana-Center in zahtevala, da se izvršba o izključitvi Kovačiča in Csernyja odloži do pravno močne sodbje. Takoj je bilo namreč očitno, da gre za grobe kršitve temeljnega zakona o delovnih razmerjih pa tudi interne zakonodaje Hermesa, ki je usklajena s splošno zakonodajo. Oba obtoženca se nista mogla niti zagovarjati zoper pavšalne očitke na zboru delovne skupnosti, njunih prekrškov disciplinska komisija ni obravnavala, niti jima ni dala priložnosti, da se pripravita na obrambo ter si po potrebi poiščeta zagovornika.

Zbor delovne skupnosti je z odpoklicem samoupravnih organov kršil tudi vrsto določil iz temeljnega zakona o volitvah delavskih svetov in drugih samoupravnih organov. Med dru-

gim je bil odpoklic izglasovan z dviganjem rok...

27. aprila je bil ponovno sklican zbor delovne skupnosti, na katerem je direktor Hermesa objavil odločbo občinske skupščine Ljubljana-Center o nepravilnem odpoklicu samoupravnih organov in rzsodbo ljubljanskega okrožnega sodišča, da sta sklepa o izključitvi tov. Kovačiča in dr. Csernyja nezakonita in neveljavna in da mora podjetje Hermes oba sprejeti nazaj najkasneje v osmih dneh ter poravnati obema pravdne stroške.

Zbor delovne skupnosti se je torej 31. marca zaletel. Toda, kdo v Hermesu bi bil dolžan opozoriti na nezakonitost postopka? Kdo bi moral vedeti, da pravice niso guma, ki jo lahko poljubno raztegnes in preoblikuješ? Kdo se je vprašal na zboru delovnega kolektiva, zakaj ni ožje upravno vodstvo, ki je pristojno sejam samoupravnih organov — direktor je po zakonu član upravnega odbora! — že prej opozorilo delovnega kolektiva na morebitno »nepoštenost« samoupravnih predstavnikov?

In končno — kdo bo povrnil stroške, ki jih je povzročila ta

zaletava odločitev? Zastopstvo inozemskih tvrdk Hermes ima po vsej državi razpredeno mrežo servisov. Več kot polovica članov tega delovnega kolektiva je zaposlena izven Ljubljane. Vsem je podjetje moralo izplačati dnevnice in povrniti potne stroške. Za prvi zbor delovnega kolektiva. Za drugi zbor. In za napovedani tretji zbor.

Že večkrat je sodišče ugotovilo, da so v Hermesu sprti s predpisi o pravicah delavcev, ki izhajajo iz delovnega razmerja. Zadnji dogodki pa kažejo, da bistva samoupravljanja ne razumejo, kajti če je gospodarjenje domena samoupravnih organov kot pooblaščenec delovnega kolektiva, imajo ne samo pravico, ampak celo dolžnost med drugim zvedeti, ali je podjetje res napravilo devizni prekršek, kar je z dopisom sporočil devizni inšpektorat?

Večina Hermesovega kolektiva se gotovo zaveda, kaj je v interesu podjetja: ali pošteno poslovanje ob poštenih in pravičnih medsebojnih odnosih ali medsebojno preganjanje, ki negativno vpliva na poslovanje.

Ma-

JULIJ PLANINC, PREDSEDNIK REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV KMETIJSTVA, ŽIVILSKE IN TOBAČNE INDUSTRIJE NA TEMO: ZAŠČITA PRI DELU V KMETIJSKI PROIZVODNJI

NIČ VEČ DEVETA BRIGA

Te dni je bilo v Osijeku prvo jugoslovansko posvetovanje o zaščiti pri delu v kmetijski proizvodnji, ki ga je organiziral Center za napredek zaščite pri delu v kmetijstvu iz Osijeka. Na posvetovanju je bilo blizu 350 predstavnikov kmetijskih delovnih organizacij iz vse države, kot tudi predstavnikov sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije. Med petnajstimi slovenskimi predstavniki je bil tudi Julij Planinc, predsednik RO sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Slovenije, katerega smo zaprosili, naj nam na kratko pove nekaj osnovnih značilnosti tega posvetovanja.

Še preden bi povedal nekaj osnovnih značilnosti osiješkega posvetovanja o zaščiti pri delu v kmetijstvu, naj omenim, da smo se slovenski predstavniki za to posvetovanje posebej pripravili. Med drugim smo za posvetovanje izdelali tudi poročilo na temo: izobraževanje in vzgoja kot preventivna ukrepa za varstvo pri delu...» o bile uvodne besede Julija Planinca.

»In sedaj, kakšne so osnovne ugotovitve osiješkega posvetovanja?»

»V Osijeku smo enotno ugotavljali, da je zaščita pri delu v vse bolj sodobni kmetijski proizvodnji pri nas zelo slaba, predvsem zavoljo tega, ker je taka proizvodnja za nas še zelo mlada panoga. Znova in znova smo ugotavljali, da se veliko nesreč v kmetijstvu zgodi prav zavoljo precejšnje nepoučenosti tako neposrednih proizvajalcev kot organizatorjev proizvodnje pri upravljanju z raznimi kmetijskimi stroji, kot so traktorji in najrazličnejši priključki. Razen tega je v kmetijstvu vse več nesreč tudi zavoljo zastarane in zastopane sredstvi, ki

jih kmetijci uporabljajo pri zaščiti sadja, vinogradov, povrtnin itd.«

»Kaj pa je bilo pri nas doslej sploh storjenega v zvezi z zaščito pri delu v kmetijski proizvodnji?»

»Odkrito povedano, smo doslej na tem področju zelo malo storili. Pomankljivost je zlasti v tem, da mladi kmetijski strokovnjaki znanja o zaščiti pri delu ne dobe v šoli. Zategadelj je tudi razumljivo, da tisti, ki so v kmetijskih delovnih organizacijah zaposleni kot organizatorji proizvodnje, le v posameznih primerih zahtevajo uporabo zaščitnih sredstev na delovnih mestih, nevarnih za razna obolenja. Ker sami premalo poznajo sodobno mehanizacijo, tudi neposredni proizvajalci ne morejo dovolj poučiti, kako je treba ravnati s tem ali onim kmetijskim strojem.«

»Ste se v zvezi s tem na osiješkem posvetovanju dogovorili za konkretno akcijo?»

»Naš dogovor je konkreten. V prihodnje bodo morale vse naše nižje, srednje, višje in visoke šole, ki izobražujejo kme-

tijske strokovnjake, v svoj program čimprej vključiti zaščito pri delu v kmetijski proizvodnji. Če pa kmetijske izobraževalne ustanove v okviru svojega programa ne bodo mogle organizirati posebnega predmeta o tem, naj bi vsebino zaščite in sploh varstva pri delu vključile v ostale sorodne predmete, ki zadevajo organizacijo vse bolj sodobne in hkrati zahtevne kmetijske proizvodnje.«

»Slednjic bi bilo zanimivo slišati, kaj boste na sindikatskih storili, da bi konkretno v slovenskih kmetijskih organizacijah še izboljšali zaščito pri delu?»

»Dejstvo, da se v Sloveniji na tisoč kmetijskih delavcev ponesreči letno na delu kar 115 in tudi več delavcev, resno opozarja, da moramo tudi v slovenskih sindikatskih kmetijstva, živilske in tobačne industrije zavzeti povsem jasna stališča, kaj je treba storiti na tem področju. V zvezi s tem smo se na republiškem odboru že dogovorili, da bomo v jeseni pripravili za našo republiko podobno posvetovanje, kot je bilo osiješko. Za to posvetovanje bomo pripravili obširne in tehtne materiale, na osnovi katerih bomo lahko začrtali dokaj jasen program, kaj moramo najprej storiti glede boljšega varstva pri delu v kmetijski proizvodnji. Sploh pa se bomo na tem posvetovanju pogovorili tudi, kakšne so delovne razmere neposrednih kmetijskih proizvajalcev, kakšna je njihova prehrana, kje in v kakšnih razmerah stanujejo kmetijski delavci.«

M. Z.

SIGNALI

Skupščina občine Koper je naročila občinski komisiji za prehod na skrajšani delovni čas, naj v sodelovanju z odgovornimi upravnimi službami ugotovi, kakaj delovne organizacije v koprski občini zaostajajo v pripravi programov za prehod na skrajšani delovni tednik. O svojih ugotovitvah naj bi komisija poročala odbornikom v mesecu juliju. Do takrat naj bi imele delovne organizacije še čas programe pripraviti, če pa tega ne bodo naredile, se bo skupščina poslužila sankcij, ki jih predvideva temeljni zakon o uvedbi 42-urnega delovnega tednika, to je uvedbe prisilne uprave. Programe za prehod na skrajšani tednik je v koprski občini doslej izdelalo le malo delovnih organizacij. Med njimi sta kolektiva Tomosa in Primorskega tiska v Kopru. Programa teh dveh kolektivov ocenjujejo kot zelo dobro. Večina kolektivov pa programov — tako vsaj kaže, nima. Zdi se tudi, da se kolektivi ne zavedajo dovolj pomembnosti programov. Tudi nekateri doslej predloženi elaborati opozarjajo na to. Komisija, ki jih pregleduje, namreč iz njihove vsebine ugotavlja, da kolektivi nimajo pred očmi dejstva, da gre za programe čim boljše gospodarnosti, za analizo izkoriščanja delovnega časa, za ugotavljanje možnosti za povečanje storilnosti in temu podobno. Mnogi kolektivi so, po ugotovitvah komisije, s predložitvijo programov skušali zgolj formalno zadostiti zahtevi zakona. Deklarativno so nazkazali rešitve nekaterih problemov, kot na primer — izboljšali bomo produktivnost, poostriili disciplino itd. Manjka pa ukrepov ter zadolžitve za njihovo izvajanje. Ko so odborniki poskušali ugotoviti, kakaj takšen odnos do programov in skrajšanja delovnega časa, so med drugim menili, da obstajajo v nekaterih manjših delovnih organizacijah objektivne težave. V teh verjetno nimajo ustreznih kadrov, ki bi programe pripravili. Vprašanje pa je, zakaj niso iskali pomoči pri kvalificiranih ljudeh in ustanovah. Kadrovske težave pa so bržkone vzrok za zaostajanje v pripravljanju programov tudi v nekaterih večjih delovnih organizacijah. Ko so odborniki to ugotavljali, so hkrati izrazili upanje, da bo njihovo strožje stališče do tistih, ki programov nimajo, resno opozorilo delovnim kolektivom, da morajo vprašanje primernih kadrov končno le že posvetiti večjo skrb.

S. K.

Doslej tudi premajhna zavzetost odbornikov

Občinske skupščine so se te dni konstituirale. Na prvih sejah so omenjali tudi že naloge, ki čakajo občinske skupščine, kakor tudi posamezne zore v prihodnjem razdobju.

V Zasavju ugotavljajo, da predvsem dosedanje delo zborov delovnih skupnosti ni bilo zadovoljivo. V Litiji, na primer, so ugotavljali, da so se odborniki zbora delovnih skupnosti doslej le v manjši meri angažirali v delu občinske skupščine, pa tudi udeležba odbornikov zbora delovnih skupnosti na sejah občinske skupščine je bila slaba. Litijška občinska skupščina je v zadnjem razdobju sprejela vrsto priporočil, vendar pa ugotavljajo, da jih v delovnih organizacijah niso uveljavljali, tudi zato, ker se za njihovo uveljavitev niso zavzemali niti odborniki zbora delovnih skupnosti. Premajhno skrb je zbor delovnih skupnosti litijske občinske skupščine namenjal pri dosedanjem delu uveljavljanju ter krepitvi samoupravnih odnosov.

Tudi v Trbovljah so večkrat govorili o tem, da je treba zagotoviti, da bo občinska skupščina, posebej pa še zbor delovnih skupnosti, tisti organ, v okviru katerega naj bi reševali probleme, ki so skupnega pomena. Gospodarska reforma je spremenila poglede in stališča do marsikaterega vprašanja; zdaj bo treba ta spoznanja kar najbolj dosledno uveljavljati v vsakdanjem delu, predvsem pa pri vsakem odločanju upoštevati tudi dejanske realne materialne možnosti. Sicer pa bo potrebna v Trbovljah v prihodnje aktivnejša vloga občinske skupščine in zbora delovnih skupnosti pri razreševanju nekaterih perečih problemov v gospodarstvu, zlasti še pri uveljavljanju procesov povezovanja med premovalniki ter med rudniki in termoelektrarnami, pri izvajanju politike komunalnega urejanja, pri nadaljnjem urejanju problemov v zdravstveni službi in pri postavitvi nove organizacije te službe, v zvezi z izobraževanjem itd.

-vš-

»Nase se še najbolj zanesemo!«

Z Lovrom Gajgarjem, predsednikom delavskega sveta v medzadružnem lesno industrijskem podjetju ČESNICA v Selški dolini, se pogovarjava o gospodarjenju v njihovi delovni organizaciji.

»Kaj bi povedali, če vas bi vprašal, kako dela in živi vaš kolektiv?«

»Čisto na kratko bi takole odgovoril: še kar gre, za zdaj mislim!« je začel Lovro Gajgar. »Prebijamo se skozi iste težave kot vsa naša lesno predelovalna industrija, ki vedno teže najde pot do kupcev. Ni denarja, to vse pove... Ampak je spet tako, da mi nekako še prodajamo, da omemb vrednih zalog nimamo. Najbrž pa bi jih imeli, če že od nekdaj ne bi bili prepričani, da se lahko zanesemo predvsem nase.«

»Kako to mislite?«

»Bi kar s številkami začel! Veste, pri nas bi najbrž lahko izplačevali precej višje osebnih dohodkov, kot pa jih in tudi lanske povprečje bi bilo lahko višje od 63.000 S-din na mesec. Vendar smo kot podjetje zastran tega v nekoliko nerodnem položaju. Reš je, da smo pred leti zgradili sodob-

no proizvodno halo za mizarški obrat, s čimer smo prišli vsaj do urejenih in nasploh za delo primernih prostorov. Kolektiv si je takrat in še potem pošteno zategoval pasove, da smo zbrali potrebna sredstva in kupili tudi nekaj najnujnejše opreme. Vseh tistih strojev, ki bi jih potrebovali, da bi nadomestili drago in na, porno ročno delo povsed tam, kjer namesto človeških rok lahko delajo stroji, pa le še nismo uspeli kupiti. Tako imamo pri nas pravzaprav na pol izkoriščene investicije, ker nam pač novi obrat ne daje tega, kar bi moral dajati, če bi bil do kraja opremljen. Iz tega izvirajo višji proizvodni stroški...«

Že sedaj in še bolj v prihodnje pa bo imel svoj prostor pod soncem samo tisti, ki bo proizvajal dobro in poceni. To spet pomeni, da moramo čimprej dokončati tisto, kar smo začeli pred petimi, šestimi leti, ko smo se odločili za rekonstrukcijo. Naš sedanji proizvodni program in velikoserijska proizvodnja drobnega kosovnega pohištva ter radijskih in televizijskih omaric nam za sedaj daje nekatere

prednosti v primerjavi s konkurenti. Vendar pa nimamo tolikšnega naskoka pred njimi, da bi se smeli uspavati. Zato razpoložljiva sredstva vlagamo v modernizacijo in nakup opreme in tudi v poslovni sklad za obratna sredstva. Obenem pa upamo, da bo le prišel dan, ko bomo lahko poželi sadove našega dolgoletnega odrekovanja dela osebnih dohodkov, s čimer smo samo utrjevali temelje podjetja, ki 450 družinam daje kruh in delo! Če ne bi tako ravnali, bi si nekaj časa lahko delili prav lepe dohodke, potem pa bi vse šlo pozlu... Tega se naši ljudje dobro zavedajo.«

»Če prav razumem, gre za izraz in dokaz svojevrstne zvestosti vsega vašega kolektiva?«

»Mislim, da sem to jasno povedal! Vseeno pa bi dodal še to, da je dandanes najbrž vsakomur bolj ali manj jasno, da so časi preveč resni, da bi se igrali z delom in s kruhom. Pri nas v podjetju pa je tako, da želimo obdržati stoletno tradicijo žagarstva in lesno predelovalne industrije v naši Selški dolini. Če so trenutni predpisi takšni, da bolje živijo tisti, ki samo žagajo hlo-

dovino in prodajajo rezan les, večno tako ne more biti. Prihodnost ima po našem mnenju predvsem oplemenitenost delo, predelava, torej finalna proizvodnja. Zaradi tega tudi pri nas vedno bolj težimo k takšni usmeritvi. To velja tako za domači, kot za tuji trg. Zgovoren je primer, da se je struktura našega izvoza zadnja leta postopoma spreminjala v prid končnih izdelkov in da zdaj praktično izvažamo samo še finalne proizvode. Letos pa bomo izvozili četrtino proizvodnje, ki jo planiramo na dobri dve milijardi S-din.

Povedal pa bi še to, da z izvozom finalnih proizvodov zaslužimo manj, kot če bi prodajali žagani les, pri čemer bi bil potreben neprimerno manjši napor. Po pravici povedano si ob sedanjih opremljenosti podjetja marsikdaj komaj komaj zagotovimo rentabilnostni račun. Vendar pa je tako, da si z izvozom odpiramo vrata za naprej; da si zagotavljamo trg že zdaj, ko konkurenca še ni prevelika. Tako se varujemo pred tem, da bi zaostali za drugimi, ki marsikdaj poslujejo ob ugodnejših pogojih. Skratka — vse

naše misli so usmerjene v to, kako podjetju zagotoviti čimbolj zanesljivo perspektivo. Če bo uspevalo podjetje, bomo tu-

di mi dobro živeli! Za to men- da delamo, mar ni tako?« je zaključil Lovro Gajgar.

-mG-

MAKARSKI RIVIERA je tiha in zelena oaza srednje Dalmacije. Vzdolž obale je v skupni dolžini 25 kilometrov 43 podobnih peščenih plaž, katerih eno vidimo na našem posnetku. Sonce sije na Makarski rivieri 2650 ur na leto, kar pa je samo 50 ur manj kot v znanem francoskem letovišču Nici. Kaj pa cene za letovanje? Tudi te so dostopne, toda ne v hotelih, marveč le v zasebnih turističnih šobah in campingih, kjer se da živeti na dan že za 1500 do 3000 starih dinarjev

KAJ POMAGAJO SODOBNI HOTELI BREZ SODOBNIH USLUG?

PRETIRANE CENE SO SLABA REKLAMA

Turistični novinarji Jugoslavije smo bili na 5. majskem zboru gostje prav gotovo enega najlepših hotelov A kategorije na Jadranu, in sicer »Maestral« v Brelih na Makarski rivieri. Ljubezni domačini iz občinske turistične zveze Makarske so se na vsakem koraku trudili, da bi se novinarji kar najbolje počutili, skratka, da bi spoznali, kako so se Makarani pripravili na letošnjo turistično sezono.

Fedor Vranković je že star turistični delavec v Makarski. Tako kot že mnogim, je tudi nam na kratko opisal osnovne značilnosti Makarske riviere:

»V srednji Dalmaciji je in zavzema prostor od znanega letovišča Brele pa vse do Zivogošča v dolžini preko 40 kilometrov. Imamo kar 43 lepih peščenih plaž v skupni dolžini 25 kilometrov... Po desetletnih meritvah klimatskih razmer smo ugotovili, da sonce sije na Makarski rivieri 2650 ur letno, oziroma 50 ur manj kot v Nici in 380 več kot v Palermu. Še to bi dodal, da je Makarska riviera posebej privlačna za domače turiste, kar kažejo tudi podatki, da se je lani v primerjavi s predlanskim letom število domačih turistov povečalo za blizu 10%, česar niso zabeležili nikjer drugje na Jadranu...«

Se bi lahko govorili v pre-sežnikih o Makarski rivieri. Toda vse to, kar je povedal Fedor Vranković, ni veljalo Makaranov doslej niti dinarja. »To nam je dala narava,« je še menil bolj v šali kot zares.

»Ko bi mi v Portorožu imeli

samo eno takšno plažo, kot jih je na Makarski rivieri 43,« je pripomnil Franček Kosovel, direktor hotela Lucija iz Portoroža, »bi prav gotovo naredili pravi raj na zemlji! Veste, koliko smo vložili, da smo vsaj za silo uredili portoroško plažo? Nič manj kot sto milijonov starih dinarjev nas je veljala...«

RES, KAJ POMAGAJO SODOBNI HOTELI?

Lepote Makarske riviere pa še niso vse.

Vsaj gostinci, s katerimi smo v hotelu »Maestral« prišli v stik, so že na začetku sezone »padli« na izpit. To lahko upravičeno trdimo po vsem, kar smo novinarji bolj ali manj prizadeto doživeli v tem hotelu A kategorije, katerega gostje smo bili.

Samo dva dogodka opisimo. Kolega Marjan Zaplatil iz Ljubljanskega dnevnika bi se rad odšel. Vseč mu je bil oranžni sok, ki so ga deciliter vsako jutro servirali pri zajtrku. Za žejno si je naročil še »dva deci«. In kar za glavo se je prijel, ko je moral zanj odšteti 800 starih dinarjev.

In druga zgodnica: Albert Jakopič-Kajtimir, predsednik Turistične zveze Jugoslavije, ki je tudi prisostvoval zboru turističnih novinarjev, bi v Maestralu skoraj ostal brez kosila, ker je rednega menija že ob pol treh popoldne preprosto zmanjkalo. Sele po enournem čakanju so mu servirali »à la carte« naročenega zobata...

Se bi lahko naštevali, saj gostinskih spodsrljavev ni manjkalo. Vseskozi nam je prijetno počutje grenilo vprašanje, kaj nam pomagajo še tako lepi hoteli, če pa ljudje, ki z njimi upravljajo, niso pripravljeni nuditi vsaj približno tistega, kar lahko srečamo že pri Kopaču na Brezovici pri Ljubljani ali pri Cirmanu v Mednem. Podobno so se spraševali tudi tuji, sicer za zdaj še maloštevilni gostje na Makarski rivieri, kako je mogoče, da jim prvovrstni hotel, kot je »Maestral« v Brelih ob pretiranih cenah — mimogrede povedano je dnevna oskrba v tem hotelu več kot 16.000 starih dinarjev — ne nudi več kot samo osnovno prehrano.

Nehote se vsiljuje vprašanje, ali niso pretirane cene in pomanjkljive usluge slaba reklama za naš turizem prav v mednarodnem turističnem letu? In: ali bodo gostinci na Makarski rivieri s takšnim ravnanjem, ko težijo le za čimvečjim enkratnim zaslužkom, v prihodnje še privlačili tudi tiste tujce, ki so tako rekoč že naši stalni gostje v turistični sezoni, kaj šele, da bi privabili nove inozemske goste.

TUDI CENEJŠE LETOVANJE

Turistični delavci iz Makarske so povedali, da Slovenci zelo radi letujemo prav na Makarski rivieri. Tudi letos bo marsikdo »zapregel« svojega fička ali pa se z avtobusom pa tudi z vlakom podal na 600 kilometrov dolgo pot do Makarske.

Predragi hoteli za letovanje ne bodo prišli v poštev, saj če bi hoteli letovati v kateremkoli hotelu na Makarski rivieri samo 7 dni, bi morali za to potrošiti najmanj 150 tisoč starih dinarjev.

Na Makarski rivieri pa se da letovati tudi za mnogo skromnejši denar. Privatnih ležišč vzdolž Makarske riviere v Brelih, Baškovodi, Promajni, Braču, Makarski, Tučepih, Podgori, Drašnicah, Igranah in Zivogošću je na voljo kar 13.500. Cene za dnevno oskrbo pa se gibljejo, če vštejemo še prehrano v restavracijah, od 2000 pa do 3 tisoč starih dinarjev, kar pa je sprejemljivo za marsikaterega, tudi neposrednega proizvajalca. Se cenejše letovanje na zares preudoviti Makarski rivieri pa si delovni ljudje lahko privoščijo v 16 lepo urejenih avto campingih, kjer se cene bivanja gibljejo od 150 do 600 starih dinarjev. Če pa prištetemo še prehrano, se da v malo manj udobnih campingih živeti že za 1500 starih dinarjev na dan.

M. Z.

PRIHODNJIČ: ŠE CENEJŠE LETOVANJE NA OTOKU BRAČU

PORTRETI IN SREČANJA

Če vidite Korenčanov nasmeh, mu boste verjeli, da je vsak dan desetkrat srečen in desetkrat žalosten. Ta mešanica čustev je zapustila sledove na njegovem obrazu in v njegovem smehu.

»Veliko veselega in žalostnega je v mojem poklicu,« mi je dejal ob našem prvem srečanju ta sofer-reševalec, ki je od 1947. leta prevozil že kdove koliko kilometrov in pomagal rešiti kdove koliko življenj. Zveza med kilometri in življenji je nenavadna, vendar pri Korenčanu obstaja. Več kilometrov — več rešenih življenj. Dnevno jih prevozi 800 in še več.

Nekega poletnega dne (lahko bi bilo katerekoli dne v letu) je v ljubljanski reševalni postaji zabrnel telefon:

»V Logatec! Nujno! Huda poškodba... Čakamo pri Kramarju. Poškodovanka močno krvavi.«

Takoj nato je zatulila sirena rešilnega avtomobila, se prižgala modra lučka in vozile z majhnim rdečim križem in s Korenčanom za volanom se je kakor brezumno pogotalo v dirko za življenje...

»Dekle, ki je s šipo pod roko tako nesrečno padlo, da si je prerezalo žile, je bilo rešeno,« je z vedrim obrazom zaključil Korenčan.

velikokrat blodi po glavi, kako dobro bi bilo, če bi imeli reševalni helikopter.«

Neki Španec si je v Splitu pri avtomobilski nesreči prerezal glavno žilo na nogi. Zdravniki so ugotovili, da ga lahko rešijo samo v ljubljanski bolnišnici. Če po dveh urah ne pride tja, so dejali, bo treba neprekravljeno nogo amputirati... Toda, kako naj ga v dveh urah prepeljejo v Ljubljano? Korenčan je celih dvajset ur čakal na brniškem letališču nanj...

»So ga vseeno rešili?«

»Mhm, šlo je po sreči,« je zamišljeno odvrnil Korenčan, »vedno ne gre.«

Ob tisti hudi letalski nesreči lani bi kirurška ekipa hitreje in lažje pomagala britanskim ranjenecem, če bi ime-

Človek z žalostno vedrim nasmehom

la reševalna postaja avtomobilsko prikolico, opremljeno z najnujnejšimi pripomočki za operacije. Toda reševalci nimajo denarja za te reči. Drugi pa se nemara ne zavzemajo dovolj, čeprav vedo, da so potrebne in da denar manj pomeni kot življenje.

»Prevoze bi več računali, pa bi sčasoma spravili skupaj denar za prikolico,« sem Korenčana spodbodel kot upravljavca.

»Ja, če bi vozil taksi! Tam samo vrata odpreš in vržeš »kufrček« v avto, pa dobiš 160 din za kilometer. Mi smemo računati samo 140 din. Včasih smo dohodek povečevali z večjo storilnostjo. Namesto da bi si povečevali zaslužke, smo kupovali rešilne avtomobile. Triindvajset jih že imamo, pred leti so bili pa štirje. Zdaj, ko se je gorivo podražilo, se ne da več veliko prihraniti. Toda, dopovejte to socialnemu...«

Obmolnil je in nemara čakal, da mu karkoli porečem, kar bi obetalo izboljšanje finančnega položaja v reševalni službi. Jaz pa sem molčal in molče obsojal »varčevanje«, ki ni na mestu. Le s stiskom roke ob slovesu sem Korenčanu povedal, da ga razumem in spoštujem, kakor vsakega, ki je res človek.

JANEZ MLAKAR

Morje ni revno, ampak...

Razpravlja inž. Bogomir Cotič, tehnični direktor Delamarisa v Izoli

Živilska industrija je v primerjavi z drugimi industrijskimi panogami še vedno nizko akumulativna. Prav zaradi tega v svojem razvoju tudi zaostaja in ne razpolaga s sodobno mehanizacijo v tolikšni meri, da bi lahko uspešneje konkurirala na mednarodnem trgu.

Res pa sta se po eni plati precejšnje povpraševanje, po drugi pa možnost svobodnega oblikovanja cen v zadnjem času nekoliko izboljšala. Tako bo višja akumulacija že v kratkem omogočila nekaterim strokam živilske industrije, da se postopno mehanizirajo in si tako ustvarijo osnovne pogoje za prehod na specializirano, velikoserijsko proizvodnjo, hkrati s tem pa da si ustvarijo tudi širše možnosti za vključevanje na mednarodni trg.

Vse to je bila tudi vsebina našega razgovora z inž. Bogomirjem Cotičem, tehničnim direktorjem Delamarisa v Izoli.

»Se več bi lahko izvažali v Delamarisu, kot pa izvažamo danes, če se seveda ne bi otelali z nekaterimi težavami. V mislih imam predvsem pomanjkanje reprodukcijskega materiala in njegovo visoko ceno. Tako končno ceno našim izdelkom dviguje tudi visoka cena pločevine, ki jo še vedno kupujemo na Zahodu in v Sovjetski zvezi. Pred leti je sicer pozikovala ena naših železarn s proizvodnjo pločevine za konzerviranje, vendar kvaliteta ni ustrezala sodobnim zahtevam.«

»Ali je res, da je kljub vsemu vaš letošnji proizvodni plan obsežnejši v primerjavi z lanskim?«

»V minulem letu je znašal plan proizvodnje 11 milijard, letos pa je narasel za 600 milijonov S-din. Povečanje plana pa gre predvsem na račun novih proizvodov, ki so že ali pa bodo prišli v najkrajšem času na trg. Vrednost našega izvoza pa dosega dobra 2,5 milijona dolarjev ali blizu tretjino naše letne proizvodnje.«

»Dejali ste, da je tovarna v veliki meri vezana na uvoz reprodukcijskega materiala. Naj velja to tudi za osnovno surovino, to je za ribo?«

»V zveznem merilu ulovimo pri nas vsako leto blizu 25 tisoč ton rib. To je zelo malo, če pogledamo, koliko potegnejo iz morja druge evropske države in smo tako po ulovu rib na predzadnjem mestu v Evropi. Nekateri spričo tega trdijo, da je naše morje revno. Res, da ni med najbogatejšimi na svetu, vendar pa samo s tem nikakor ne moremo opravičevati tako skromnega ulova. Italijani nam na primer plačujejo na leto 800 milijonov lir, da smejo loviti v nekaterih predelih naših voda. To pa pomeni, da naše morje le ni tako revno...«

»Ali naj to pomeni, da moramo ribe tudi uvažati?«

»Nekatere vrste, kot denimo tuno. Tu pa smo spet ob novem problemu. Cena uvožene tune je zelo visoka. Svetovni ulov tune je namreč nekoliko padel, ker je Atlantik že močno izropan. Zaradi tega smo primorani prodajati svoje izdelke na mednarodnem trgu le z minimalnim dobičkom. Ali pa celo pod lastno ceno. Ker pa moramo za vsako ceno obdržati svoje dosedanje partnerje, se moramo držati tudi cen na svetovnih tržiščih. Pri tem je še posebej zanimivo, da se cene naših artiklov na Vzhodu že zelo približujejo tistim na Zahodu.«

»Prodaža izdelkov industrije za predelavo rib je na domačih tleh omejena. Vaš interes je torej, da bi v prihodnje še več izvažali. Kakšne pa so realne možnosti za povečanje izvoza?«

»Res si prizadeva naša delovna skupnost, da bi kar največ svoje proizvodnje prodala na mednarodnem trgu in po možnosti seveda s čim večjim dobičkom. Ker pa je cena uvožene tune zelo visoka, si prizadevamo, da bi izvažali kar najmanj konzerv s čistim mesom in čimveč takih, ki so polnjene tudi z različnimi zelenjavami. Tako ne znižujemo le cene naših proizvodov, temveč za devize izvažamo tudi znatne količine zelenjave. Znižanje cen pa si ometamo tudi od reorganizacije proizvodnje in poslovanja v našem podjetju ter od uvedbe novih tehnoloških procesov. Industrija za predelavo rib je namreč še vedno odvisna od razmeroma obsežnega ročnega čiščenja rib. Novi stroji pa bodo nadomestili številne človeške roke in nam omogočili znatno povečanje produktivnosti. Pri operaciji čiščenja bomo tako zmanjšali število zaposlenih za približno tri četrtine. Seveda bo to zmanjšanje fizičnega dela vplivalo tudi na cene naših izdelkov, čeprav bo, seveda naš izvoz še vedno v veliki meri odvisen od cene uvožene tune in od ulova v našem morju...«

»Dejali ste, da boste potrebovali ob novem tehnološkem procesu bistveno manjše število delavcev...«

»To je sicer res, vendar pa nisem rekel, da bo prišlo v Delamarisu do odvečnega števila zaposlenih. Naše strokovne službe namreč že iščejo nove artik-le, ki nam bodo omogočili, da obdržimo delavce v tovarni ne glede na modernizacijo proizvodnje. Računamo namreč, da bomo povečali proizvodnjo samo pri predelavi plave ribe za 2,5 krat, pri predelavi slane ribe pa celo za 4 krat.«

»Načrti so lepi, še vedno pa ostaja osnovno vprašanje, to je problematika ulova v našem morju...?«

»Izhod iz današnjih težkih razmer vidim izključno v novih investicijah. Pomnožiti bomo morali število plovilnih objektov, izdelati nove in večje hladilnice, okrepiti raziskovalno delo in končno preiti na sodobnejši način lova. Delamaris že gradi novo hladilnico. Treba pa bo misliti še na druge, saj včasih, ko je lov najboljši in so hladilnice polne, zaradi tega celo ne moremo na morje.«

A. ULAGA

NAMESTO JUBILEJNE REPORTAŽE O ALPINI

Nedeljsko jutro v Poljanski dolini. Zrak diši po pomladi, ki se v belih cvetnih listih usiplje v občestni jarek.

»Letos bo dosti sadja,« prerokuje kmet, ki je prisedel v Zmincu, »če bo kaj moče. Presuho je!«

»Imate dosti zemlje?«

»Deset glav živine redim,« je bahavo odvrnil, »preveč zame. Sin pa noče iz tovarne. Samo popoldne mi malo pomaga. Hčere ves dan ne vidim, prodajalka je...«

»Denarja pa je pri hiši, kajne?«

Kmet se namuzne:

»Lačni ravno nismo.«

Na sebi ima obleko iz svetlo sivega gaberdena. Hlačni robovi so ostrji kot nožovo rezilo.

Od Trebije dalje se cesta, ki pelje v Ziri, stisne h gozdnatemu pobočju. V sončnem jutru prodira skozi mlado bukovje svetlozelena svetloba.

Sedež ob meni je spet prazen. Spremljevalec me je zapustil v Gorenji vasi, kjer ima sorodnike. Vsekakor se bo bolj imel, kakor jaz, pomislim. Namenjena sem na konferenco samoupravljalcev v Zireh, v dvorano, ki te s svojim hladom strezni.

Toda že pri vходу v žirovski mladinski klub zvem, da se je moja službena pot spremenila v prijeten jutranji izlet. Konferenco samoupravljalcev so preložili zaradi slabe udeležbe.

POSVETNA PROCESIJA

Nekateri so rekli, da so delavci prejšnjo noč pretirano proslavljali 20-letnico Alpine, po drugi razlagi pa da so raje odšli delat v tovarno kakor na konferenco. Nedeljsko delo sicer ni prijetno, ampak če delaš zato, da ustrežeš radevosti svojeje in znanec, postane ta žrtev prijetna.

Tovarniška vrata so bila namreč to nedeljo za nekaj ur odprta vsem in vsakomur. Za Ziri in Žirovce redka prilžnost.

Združila sem prijetno s koristnim in utonila v pisani posvetni procesiji, ki se je čez tovarniško dvorišče pomikala proti vrodu v Alpino. Starčki z zgubanimi lici in z drobnim nasmehom okoli bleščočih oči, sklonjeni, kakor da bi gornji del telesa prehitel utrjene in počasne noge. Ob njih vznemirjeni otroci, ki si še nikdar niso napasli oči na notranjosti tovarne, v kateri služi oče kruh. Žene delavcev...

»Že ob sedmih zjutraj smo dobili prvi obisk,« mi je razlagal eden izmed redkih delavcev v obratu za lahko žensko obutev, »tako zgodaj nismo nikogar pričakovali. Zjutraj sem nejevoljno godrnjal, zakaj moram vstati, ko bi lahko še malo poležal. Glejte, pa je bilo le prav.«

Prikupen fantek kakih petih let je radovedno in obenem začudeno ogledoval delavca v belem čevljarskem predpasniku.

»Tako, ko si odšel z doma,« sem mimogrede ujela besede mlajše ženske, očitno otrokove matere, »me je začel pri-ganjati. Strašno se mu je mudilo k tebi. zdaj se te pa boji.«

»Takega me ni navajen,« je odvrnil delavec in stegnil roke proti sinu, »pridi k meni...«

Tovarniški upokojenci pa so z občutki lastnikov ogledovali nove stroje in zadovoljno kimali predse. Kdo ve, če ne bi dali vsega svojega premoženja za povrtno mladost. Ko bi jo le mogli kupiti. In z njo pravico, da se povrnejo semkaj.

»Neke vrste delničarji Alpine so,« mi je o upokojencih dejal referent za osebne dohodke, »denar in delovna sredstva so ti nekdanji zasebni obrtniki prispevali za to, da imamo v Zireh tovarno čevljev.«

Kakšni neki so osebni dohodki v Alpini, pomislim in že pričenem anketirati delavce in delavce.

Petdeset... šestdeset... sedemdeset starih tisočkov. Ne preveč, toda v čevljarski industriji si nasploh ne morejo veliko več privoščiti. Prevelike zmogljivosti... ostra medsebojna konkurenca... skromni zaslužki.

Vodja obrata za težko obutev bi mi bil kmalu zameril, ker sem omenila, da bi se dalo mogoče še kaj primakniti, če bi nakupili nekaj strojev. Njegovi delavci, je rekel, zaslužijo tudi po 130.000 S-din na mesec. Kakš trije s takšnimi zaslužki da so še v obratu.

Težka obutev se ne dela več ročno. Toda vsak čevljar tehta približno kilogram, v eni izmenj pa jih delavec prime najmanj šeststo.

Obšla sva drugo vrsto modernih strojev in se bližala izhodu, ko sem obratovodjo vprašala, kje so tisti »njegovci« izjemniki. Začel se je pazljivo ogledovati okoli sebe, jaz pa sem k iskanju pritegnila še gručo delavcev, ki se je zbrala pri umivalniku.

Delavci so se zahajljali:

»Obratovodja se je zmotil za dve nadstropji.«

V drugem nadstropju so upravni prostori.

Toda moj vodnik se je brž znašel:

»Onile brusilec zasluži po devetdeset tisoč. Pojdiva k njemu.«

V bližini Žirov je nekakšen kolektivni weekend. Med tednom zahajajo tja predvsem Žirovci, ki imajo avtomobile, in radi obenem z naravnimi lepotami uživajo utekočinjeno sonce ali kaj drugega, kar teče in ni voda.

In tam sem po nedeljskem ogledu Alpine posedela z nekaterimi jubilanti.

»Napišite,« so mi svetovali, »o tej procesiji v tovarno. To ni samo radovednost, to je ljubezen do naše tovarne. Glejte, zaslužki niso kdove kaj, ampak Alpina mnogim le reže kruh. Sploh pa v občinskem merilu nismo med zadnjimi v osebnih dohodkih. Občina Logatec je za 15 odstotkov pod republiškim povprečjem.«

Moj delavnik je bil za to nedeljo končan. Zaključila sem ga z zdravico Alpini in vsem, ki jo imajo radi.

Dobra volja družbe se je razlila v pomladni dan Tam, v dolini pa so se v soncu kopale nove hiše žirovskih čevljarjev in njihova Alpina, ik jih je pomagala zgraditi.

ma—

Zakaj stopi-canje?

prve sadove: perspektivnejše gospodarske panoge se razvijajo hitreje, precejšnje število delovnih kolektivov pa je že zbralo v sklade dovolj denarja za gospodarsko ekspanzijo. Slišali smo tudi že vesti, da v sosednjih državah kupujejo banke dinar po uradnem tečaju, da naše devizne rezerve stalno naraščajo. Večja vrednost dinarja je začela ustvarjati in krepiti tudi občutek odgovornosti za poslovne odločitve in zastavljati vprašanja, kako razmejiti samoupravne in strokovne pristojnosti med zaposlenimi in med delovnimi skupnostmi.

Vse to dokazuje, da smo prva hotenja reforme že v veliki meri uresničili, čaka pa nas še naloga: hitro naprej! Toda pred to nalogo smo se začeli obotavljati. Namesto da bi pospeševali in z ekonomskimi ukrepi spodbujali razvoj blagovno-denarnih odnosov, smo z nekaterimi ukrepi, sprejetimi v zadnjem času, ta razvoj celo nekoliko zavrl. Tako imajo gospodarske organizacije po pravkar sprejetih predpisih pravico, da se p znižanih cenah otresejo zalog, ki so se jim v zaostrenih gospodarskih razmerah nakopičile v skladiščih — kar samo po sebi nikakor ne zagotavlja, da te gospodarske organizacije tudi v prihodnje ne bodo proizvajale svojih izdelkov za skladišča. In še ena odločitev, ki ni povsem v skladu z namenimi reforme: restrikcija potrošniških kreditov. Raje podražujemo postopek pri najemanju kreditov »s pooblaščenjem večjega števila trgovskih podjetij za odobravanje kreditov«, kot da bi se držali dogovora, naj denarni zavodi sami odločajo o politiki odobravanja kreditov, na osnovi razmerja med vlogami varčevalcev in zaprosenimi posojili.

Priče smo tudi polžjega »odmrzovanja cen«, čeprav vemo, da bi lahko te ekonomske cene izdelkov in uslug jasno pokazale, katera proizvodnja je perspektivna, katera ne in katera delovne skupnosti dobro gospodarijo, katere pa živijo tudi na račun preslužnega dela sposobnejših gospodarskih organizacij!

Naš gospodarski korak prilagajamo torej še vedno na različne načine tako, da to ustreza podjetjem, ki slabo poslujejo — s tem pa zaviramo razvoj vseh tistih delovnih kolektivov, ki z dobrim, perspektivnejšim poslovanjem edino lahko zagotovijo hiter napredek celotnega gospodarstva.

VINKO BLATNIK

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja CZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatnova ul. 4. poštni predal 313-VI. telefon uredništva 316-672, 316-695. 312-402 in 310-033, uprave 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-981. Izjmi račun pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana, št. 501-620-7-32000-10-3204-486. — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 S-din. — Naročnina je četrtletna 6.50 N-din — 650 S-din — polletna 13 N-din — 1300 S-din — letna 26 N-din — 2600 S-din. — Rokopisov ne vračamo. — Poština plačana v gotovini. — Tisk in klisje CZP, Ljudska pravica, Ljubljana.

Audi
Auto Union

Priporočamo vam, da se odločite za udobno in zanesljivo vozilo z edinstvenim 4-taktnim Mercedes-Benz motorjem najnovejše konstrukcije.

Izredno ugodna cena za nakup avtomobila srednje kategorije, ki je zelo ekonomičen in praktičen za vsako prilžnost.

AUDI 72 KM, 2 vrat	DM 5.688.— in 10.507,95 N-din
AUDI 80 KM, 2 vrat	DM 6.000.— in 11.007,15 N-din
AUDI 80 KM, 4 vrata	DM 6.315.— in 11.511,13 N-din
AUDI 90 KM, 2 vrat	DM 6.583.— in 11.939,94 N-din
AUDI 90 KM, 4 vrata	DM 6.916.— in 12.472,74 N-din
AUDI 80 VARIANT	DM 6.382.— in 11.618,43 N-din

Servisna služba v vseh večjih krajih. — Rezervni deli na zalogi.

Vabimo vas na preizkusno vožnjo!

Informacije: AUTOCOMMERCE — Generalno zastopstvo, Ljubljana, Trdinova 4, tel. 313-580

PREDSTAVNIŠTVA: Beograd, Zagreb, Sarajevo, Skopje, Novi Sad, Rijeka, Split

Srečanje pionirjev štirih prijateljskih občin: Varaždin, Ptuj, Ormož in Čakovec, pred V. osnovno šolo v Varaždinu. Kdo bi med njimi razločil slovenske in hrvaške otroke?

Srečanje pionirjev prijateljskih občin: Ptuj, Ormož, Čakovec, Varaždin

TAKO SE RODI PRIJATELJSTVO

To sončno jutro nas je sprejel Varaždin slovesno odet. Na cestah je bil pravi vrvež. Po naključju so Varaždinci poskrbeli ta dan za tri dogodke: bil je semanj dan, popoldne je bila prisrčna slovesnost ob sprejemu in predaji lokalne Titove štafete in ta dan je bilo, po programu tedna bratstva in prijateljstva, srečanje pionirjev štirih prijateljskih občin.

Zaradi tega srečanja smo prišli v Varaždin s ptujskimi in ormoškimi pionirji. Doživeli smo prisrčen sprejem, tak kot ga lahko pripravijo le dobri prijatelji.

Naši gostitelji v Varaždinu so bili šolarji in učitelji 5. osnovne šole. Na robu mesta, v zelenju in tišini je ta skoraj 1200-članski kolektiv dobil pred nekaj leti novo moderno in lepo urejeno stavbo.

Skozi gost spalin' nasmejanih obrazov, modrih titovk in rdečih pionirskih rutic so nas gostitelji povabili v notranjost k pogurjenim mizam. Pionirji so izmenjali pozdravne govore, simbolična darila in cvetje. Prav nič ni bilo drugače kot ob srečanjih med odraslimi ljudmi. Pač! Bilo je še bolj pri srčno, ganljivo zaradi iskrenih besed, ki so vzele iz otroških ust, zaradi stoterih pozornosti, zaradi vsega tistega, kar so pripravili varaždinski šolarji svojim gostom pozneje v kulturnem programu. Med mnogimi točkami, kjer so se zvrstili harmonikarji, folklorne skupine, je v dvorani zadonela iz ust varaždinskih pionirjev slovenska pesem. Z njo so mladi Varaždinci veliko povedali. Zapeli so jo v spoštovanju do našega jezika in iz pozornosti do svojih mladih prijateljev-gostov, da bi se laže razumeli, kako srečni so, da so z njimi.

Tako se poraja prijateljstvo in bratstvo dveh narodov. Samo v šoli se vsega tega ne da naučiti. Vse to je treba videti, stisniti roko, se pogovarjati, skupaj zaigrati, zaplesati, zapeti. Vse to je potrebno doživeti, da bi prav razumeli to in vsa podobna srečanja občanov štirih prijateljskih občin.

ZA DOTO — ZNANJE

Polovica Varaždincev je šolarjev, dijakov in študentov. Nekaj šolarjev in učiteljev nam razkazuje svoje mesto. Ponosni so na njegovo kulturno zgodovinsko dediščino, na znamenito pokopališče, grad z muzejem, gledališče s čudovito koncertno dvorano, na baročne portale in fasade vzdolž starih ulic in na vse moderno, kar se šele poraja in tako naglo spreminja staro zgodovinsko podobo mesta.

Naši kraji so med najgostejše naseljenimi, razlaga nekdo od starejših. Za uk in zaposlitev je malo možnosti pri nas. Zato da-lemo našim otrokom za to to največ, kar moremo dati — to je znanje. Z izobrazbo bodo dobili zaposlitev kjer koli.

Ptujski in ormoški otroci pozorno poslušajo varaždinskega vrstnika. Pod roko ima sicer zvit turistični vodič Varaždina, vendar varaždinsko zgodovino in kulturne znamenitosti svojega kraja stresa iz rokava. Pri tem modruje. Pokopališče deli na razrede, tako kot so ga razdelili odrasli, tako kot je to videli v razporeditvi. Nejevoljen je. Zakaj so potrebni razredi, se sprašuje. Vsaj na pokopališču se ne bi smeli razlikovati, saj smo vendar vsi ljudje...

Otroci 5. osnovne šole vedo veliko. Poleg majhnega zgodovinarja je razlagal tudi biolog. Vsako drevo in grm je nadrobno poznal. Odkod vse to znanje? V šoli se vsega tega ne da naučiti. Učitelji povedo, da si učenci poglobljajo znanje pri svobodnih aktivnostih. Za 7. in 8. razrede je delo v tej ali oni skupini obvezno, opisno jih ocenjujejo za to tudi v pričevalu na koncu leta. Sami izbirajo med kulturo, umetniškim, športnim društvom, ali tehničnim krožkom, zgodovinskimi, geološkimi itd., itd. Udeležba in sodelovanje sta obvezna. Obvezna pa sta tudi za učitelje.

TRAJNE VEZI MED MARKOVCI IN VINICI

Iz občinskih središč se širijo vezi bratstva in prijateljstva v okoliške kraje. Popoldne smo gostje učiteljev in učencev osnovne šole v prijazni Vinici. Ob šolskem dvorišču so zasajene pionirske zastave, na odru pa se vrstijo tamburaši, harmonikarji, pevci, folklorna skupina, recitatorji. Ne vemo, kdo je bolj srečen. Mi, ki smo spet deležni toplega sprejema ali naši gostitelji, ki ne vedo, s čim bi nam še lahko pripravili prisrčnejše srečanje.

Pred dnevi so dobili viniški šolarji pismo pionirjev in inlancev osnovne šole v Markovcih iz občine Ptuj. Ponujajo jim sodelovanje na vseh področjih šolskih in izvenšolskih dejavnosti. Viniški učenci in učitelji sprejemajo ponudbo z obema rokama. Poslej se bodo pogosto videli. Vezi bratstva in prijateljstva, ki jih sklepajo najbolj čvrsto v vsakoletnem tednu, se bodo prenesle na vse šolsko leto.

Tudi viniški šolarji nam pokažejo svoj kraj. Ne morejo nam pokazati muzeja, gledali-

šča in podobnih kulturnih spomenikov. V zameno za vse to pa se postavljajo z znamenitostjo, ki je nima ne Varaždin in najbrž noben kraj v naši domovini — edinstveni arboretum. Baje obsega približno 60 hektarov. Videli smo ga le majhen del. V njem pa raste preko 450 eksotičnih dreves iz vsega sveta, nekatera med njimi so edini primerki ali imajo po nekaj dvojnikov po svetu. O tem bogastvu ve povedati vsak viniški otrok. Za nas, ki poznamo le po eno vrsto smreke, ciprese, bora, tise je marsikaj tu »španska vas«. Vidimo le ogromna drevesa, ki bi jih moglo objeti nekaj mož, oči se pasejo na čudovitem cvetočem grmičevju in redkem cvetju.

Mrak je legal, ko smo se poslavljali. Nihče ni mogel prvi stisniti roke. Zdaj, ko smo se spoznali, ko nismo več vedeli, kdo govori slovensko in kdo hrvaško, zdaj bi si lahko največ povedali. Vendar le nekaj kilometrov ne more biti ovira, da si vsega tega, kar nosimo v srcu, ne bi mogli spet in spet pripovedovati.

I. VRHOVČAK

KAJ IN KOLIKO ČITAMO?

Pomenek ob Goriških srečanjih in o obveščanju

2000 IZVODOV RAZPRODANIH

GORIŠKA SREČANJA, revija za družbeno politična, ekonomska in kulturna vprašanja, ki izhaja v Novi Gorici, je »stopila« že v drugo leto izhajanja. Ob tem smo navezali razgovor s Cvetom Nanutom, glavnim in odgovornim urednikom revije. Prvo vprašanje se je nanašalo na to, zakaj so se sploh odločili na Goriškem izdajati revijo, kakršna so Goriška srečanja.

»Dejstvo, da je tisk na Goriškem zelo malo razširjen, saj pride komaj 36 izvodov dnevnika na tisoč prebivalcev in pa to, da na Goriškem nimamo nobenega centra, ki bi združeval družbeno politične delavce, gospodarstvenike in kulturnike, nas je skoraj prisililo, da smo se odločili za izdajanje omenjene revije,« je pojasnil glavni in odgovorni urednik.

Goriška srečanja izhajajo v 2000 izvodih in je doslej izšlo že 6 števil, v katerih se je pojavilo s svojimi prispevki že nad 40 kvalitetnih sodelavcev, ki so objavili predvsem prispevke iz družbeno političnega, gospodarskega in kulturnega življenja na Goriškem.

»Moram reči,« je nadaljeval Cvet Nanut, »da revija iz dneva v dan postaja vse bolj primorska, zlasti še, ko smo v zadnjem času začeli objavljati pikre glose in kritične članke na račun gospodarjenja, pa tudi kulturnega življenja vse Primorske. Zanimanje za tovrstne prispevke je tolikšno, da je vsaka številka revije povsem razprodana. Več kot 120 izvodov pa pošljemo tudi našim stalnim naročnikom v sosednjo Italijo, kjer revijo z zanimanjem prebirajo.«

Cvet Nanut je, ne da bi mu zastavili novo vprašanje, načel

problem obveščanja na Goriškem in razgovor o tem, kakšne so možnosti o izdajanju novega lokalnega tednika, ki naj bi izhajal za Goriško:

»Kot sem že rekel, v novogoriški občini, ki je v severni Primorski najbolj razvita, pride komaj 36 izvodov dnevnika na 1000 prebivalcev, medtem ko je lani prišlo v Sloveniji 98, v Jugoslaviji pa 66 izvodov na 1000 prebivalcev. Po podatkih UNESCO je znašalo svetovno povprečje pred šestimi leti 97 izvodov na 1000 prebivalcev, v Angliji 506, Italiji 166 itd. V novogoriški občini pa je lani prišlo komaj 80,6 vseh publikacij na 1000 prebivalcev.«

Problem je sam po sebi dovolj očiten, zato ga ne bi posebej komentirali. Raje prisluhnimo še naslednjim besedam Cvet Nanuta:

»Zanimivo je tudi, da je znašalo število prodanih izvodov Primorskih novic v novogoriški občini pred njihovim združitvijo s koprskim Jadrantom okrog 6000 izvodov, v letu 1965 pa je že padlo na 4700; letos po nepopolnih podatkih pa znaša okrog 4300 izvodov. V omenjeni sociološki analizi, ki jo je pripravila skupina strokovnjakov, najdemo tudi podatke, da kar 38 % Novogoričanov

s srednjo izobrazbo ni zadovoljnih s sedanjo vsebino Primorskih novic, tistih z višjo in visoko izobrazbo pa jih je kar 79 %, ki tudi niso zadovoljni z vsebino Primorskih novic. Novi tednik, ki naj bi ga začeli izdajati za Goriško, pa bi s svojo zanimivo in polemično vsebino lahko prišel v vsako hišo na Goriškem. Razen drugega pa bi vzbujal tudi ljubezen do branje. To pa toliko bolj, ker večina dnevnih časopisov in zahtevnejših publikacij ostaja v večjih centrih Goriške, medtem ko prebivalci na podeželju prebirajo v glavnem le lokalni časopis, a še tega zdaj bolj malo.«

POGODBENA SKUPNOST ZA IZDAJANJE NOVEGA TEDNIKA

»Kako pa boste uredili financiranje omenjenega tednika, če bi v resnici začel izhajati?« »Po nekaterih izračunih naj bi novi tednik veljal letno blizu 50 milijonov S-din. Seveda pa finančne plati novega časnika ne bo moč rešiti le s sredstvi občinskih proračunov. Zato se mi zdi zelo sprejemljiva pobuda, da bi ustanovili posebno pogodbeno skupnost za izdajanje novega tednika, v katero bi se včlanile delovne in druge organizacije na Goriškem ter prispevale svoj delež glede na gospodarsko moč in število zaposlenih. Treba je namreč vedeti, da so lani podjetja na Goriškem prispevala Primorskim novicam za oglase in plačane reportaže blizu 18 milijonov S-din, kar skoraj odtehta sredstva, ki naj bi jih iz tega zbrali letno za novi časnik.«

M. Z.

KAKO SPOŠTUJEMO DOGOVOR

DE PO SLEDОВИH PRIPOROČILA IZVRŠNEGA SVETA SR SLOVENIJE O FINANCIRANJU DRUGOSTOPENJSKEGA ŠOLSTVA

V Ljubljani pod planom!

Ne glede na dokončno izglasovani zakon o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji, bodo morale delovne organizacije v skladu s priporočilom Izvršnega sveta tudi v letu 1967 prostovoljno prispevati 1 % od bruto osebnih dohodkov za financiranje srednjih šol, kar v prehodnih določbah tudi omenjeni novi zakon predvideva.

Večletno prizadevanje Izvršnega sveta, da bi zvezni organi dovolili predpisati zbiranje teh sredstev, je bilo torej neuspešno. In v tem pogledu je novi zakon marsikoga razočaral. Upravičeno. Zato bo Izvršni svet Slovenije ponovno zahteval od Zveznega izvršnega sveta, da dovoli Sloveniji po zakoniti poti zbirati 1 % od bruto osebnih dohodkov, če bi se več kot polovica delovnih organizacij za to izrekla.

Znano je namreč, da je prispevalo prav gospodarstvo Slovenije v minulem letu blizu 6 milijard starih dinarjev za osnovno dejavnost šol druge stopnje. Upravičeno se torej vsiljuje vprašanje, zakaj bi bile šole druge stopnje še vnaprej prepustene le razpoloženju in uvidevnosti posameznih delavskih svetov?...

Verjetno iz tega ne bi nihče delal problema, če... Če ne bi prav v tem času, ko je naše šolstvo že samo po sebi v dokaj nezavidljivem položaju, močno zaškripalo pri medobčinskih skladih za financiranje srednjih šol.

Upravni odbori skladov celo predvidevajo, da bo škripanje v kratkem še glasnejše...

KAJ BO KONEC MESECA?

»Z občin namreč prihajajo signali, da delovne organizacije slabo izpolnjujejo republiško priporočilo o prostovoljnem prispevku za šole druge stopnje.« pravi Janez Lužnik, tajnik ljubljanskega medobčinskega sklada za financiranje drugostopenjskih šol. »O tem še zgovorneje pričajo naši podatki, ki pravijo, da je realizacija sklada za prve štiri mesece letošnjega leta komaj 64-odstotna. V sklad se je namreč nateklo komaj nekaj več kot 7 milijonov N-dinarjev, proračun pa je predvideval za prve štiri mesece 11,6 milijona N-dinarjev.«

Na vprašanje, kaj torej čaka šole v naslednjih mesecih, odgovarja Janez Lužnik takole:

»Doselej smo delili šolam 80 % potrebnih sredstev. Imeli smo še določene rezerve. No, ker pa omenjenih rezerv danes ni več, vse kaže, da bodo prišle šole še v hujše škripec. Vprašanje, kaj bo konec meseca...«

»NE BOMO ODPVEDALI«

V želji, da bi zvedeli kaj več, zakaj nekatere delovne organizacije v letošnjem letu niso še ničesar prispevale v medobčinski sklad za financiranje drugostopenjskega šolstva, smo povprašali v Papirnici Količevo in dveh ljubljanskih podjetjih, Metalki in Indosu. Kakšno stališče so zavzeli njihovi delavski sveti do tega vprašanja?

V Papirnici Količevo, ki je v minulem letu prispevala v sklad 80 tisoč N-dinarjev, letos pa še ničesar ni nakazala, komentira vprašanje Marjan Cerne, šef kadrovskega sektorja, takole:

»Za šolstvo je dala naša delovna organizacija v minulem letu precej več, kot pa je znašal sam prispevek medobčinskemu skladu za financiranje drugostopenjskega šolstva. Vseskozi si prizadevamo, da omogočimo normalno delo našemu šolskemu centru, istočasno pa tudi težimo za tem, da se držimo republiških priporočil. Naš delavski svet je letos že razpravljal o vprašanju prispevka in ni spremenil svojega dosedanjega gledanja na problem financiranja šolstva. To pomeni, da nameravamo tudi v letošnjem letu izpolniti svoje obveznosti...«

Miro Avbelj, predsednik sindikalne podružnice v Papirnici, pa dodaja k besedam Marjana Černeta tole:

»Trenutna situacija našega podjetja ni najbolj rožnata. Nekoliko nas je prizadel uvoz, poleg tega pa imamo opravka s številnimi dolžniki, kar še bolj otežkoča naš položaj. Svoje obveznosti nameravamo izpolniti, čeprav morda z zamudo...«

Papirničarjev iz Količevega pravzaprav ni težko razumeti. Dejstvo pa je — in tega ne bi bilo lahko izpodbiti — da šole potrebujejo vsak mesec denar in da si le z razumevanjem ne morejo kaj dosti pomagati.

DOBRA VOLJA JE SPLAHNELA

Tudi ljubljansko podjetje Indos v letošnjem letu še ničesar ni prispevalo v medobčinski sklad za financiranje drugostopenjskega šolstva, medtem ko je v minulem letu dalo 77 tisoč N-dinarjev v korist omenjenega sklada.

»Smo v razmeroma zelo težki finančni situaciji, zato tudi nismo ničesar nakazali skladu...« razlaga Milan Širila, predsednik delavskega sveta. »Ne vem pa natančno, ali smo vprašanje le preložili, ali smo pomagali povsem odrekli...«

Ker je vsekakor bistvena razlika med »pozno« in »nikoli«, smo vprašanje zastavili tudi Leonu Fridlu, sekretarju podjetja, ki pravi takole:

»Glede na slabe izkušnje iz preteklih let, ko smo mi ob vsaki priložnosti segli v svoj žep in so istočasno druge delovne organizacije stale ob strani, češ da nimajo sredstev, smo se letos odločili, da bomo poravnali samo tiste obveznosti, ki nam jih nalaga zakon. Glede na ta sklep ne bomo ničesar prispevali v omenjeni sklad. Čemu bi bili vedno prav mi zastavonoše?...«

»ČAKAMO PREDPIS«

Ob koncu naše tokratne akcije »DE po sledovih priporočila Izvršnega sveta SR Slovenije o financiranju drugostopenjskega šolstva« smo obiskali še ljubljansko Metalko. Tudi to podjetje namreč v letošnjem letu ni prispevalo še niti dinarja v medobčinski sklad, čeprav je lani dalo v ta namen le malo manj kot 150 tisoč N-dinarjev.

»Vsekakor smo zagovorniki sodobno organiziranja šolstva. Menimo pa, da je potrebno urediti vprašanje po zakoniti poti...« komentira Stane Merjasec, predsednik delavskega sveta v ljubljanski Metalki. »Zato je naš delavski svet sklenil, da bo delovna skupnost poravnala v letošnjem letu le obveznosti, ki nam jih nalaga zakon. V tem smislu smo tudi odgovorili občinski skupščini glede prispevka v medobčinski sklad za financiranje drugostopenjskega šolstva. Dobro se zavedamo, da bodo gospodarski reformi kos le izobraženi ljudje, zato menimo, da je omenjeno vprašanje zelo pomembno. Čakamo na predpis, ki bo normaliziral današnjo situacijo v šolstvu...«

Delovni kolektiv ljubljanske Metalko je le eden izmed mnogih na območju ljubljanskega medobčinskega sklada za financiranje drugostopenjskega šolstva, ki načelno sicer ne odklanja pomoči našim šolam, noče pa, da bi bilo vprašanje odvisno od posameznih delovnih organizacij, oziroma uvidevnosti delavskih svetov, in čaka ustrezen zakon.

Vprašanje, ki ostaja ob tem še vedno odprto, pa je, kaj pomeni v današnji situaciji (maja 1967!) večji prispevek k reševanju problema financiranja drugostopenjskega šolstva: konkretna pomoč ali čakanje na zakonsko določilo?

A. ULAGA

KAKO GRADITI NA MAJAVIH TEMELJIH?

Zidarji vedo, da morajo biti temelji trdni, če hočejo sezidati hišo. Če so dobri zidarji, tudi vedo, kako je treba zastaviti gradnjo, da se jim ne bo podirala in podrila. Samo drug drugemu prilagajajoči se in med seboj trdno povezani zidaki zagotavljajo uspešnost in varnost tega, kar nastaja pod njihovimi rokami.

Ali ni podjetje podobno hiši? Dan za dnem zidajo člani delovne skupnosti svojo hišo — podjetje. Trdnost njenih temeljev je vsekakor odvisna od dobrih samoupravnih odnosov, prizadevnosti in vzajemnega spoštovanja pravic in dolžnosti.

Dva dogodka sta se odigrala okrog prvega letošnjega maja v »Kovinostroju« v Grosupljem. Dogodka, ki sta pomembna za delovni kolektiv tega podjetja, za nadaljnje medsebojne odnose in končno tudi za prihodnost podjetja. Teden pred prvim majem je bil napovedan sestanek delavskega sveta podjetja »Kovinostroj« Grosuplje. Na tem sestanku bi morali razpravljati o gospodarskem položaju podjetja. Predsednik delavskega sveta je odklonil sestanek. Naslednjega dne je sestanek delavskega sveta sklical njegov namestnik in tretji dan je bil sestanek kolektiva. Resna točka tega sestanka: izključitev bivšega skladiščnika Drobnič iz delovne skupnosti. In takoj po prvem maju se je nenadoma znašla na delovnem mestu pomožnega delavca v montažni hali dotedanja tajnica glavnega direktorja. Tudi to je bil pomemben dogodek. Zakaj?

Vprašali smo direktorja: »Zakaj naj bi izključili bivšega skladiščnika Drobnič iz delovne skupnosti? Zakaj je bilo potrebno prestaviti tajnico v montažno halo na delovno mesto pomožnega delavca?« — Direktor: »Prestavitev bivšega skladiščnika na novo delovno mesto je bila v skladu s reorganizacijo podjetja in s težnjo, da v našem podjetju pride vsak na svoje mesto po svojih strokovnih sposobnostih. Bivši skladiščnik Drobnič je kvalificiran čevljar, torej za naše podjetje nekvalificiran in popolnoma ustreza na delovnem mestu pomožnega delavca. Izključitev so predlagali drugi, in sicer zato, ker s svojo kritiko vznemirja delovni kolektiv in ga razbija. Tudi prestavitev moje tajnice v montažno halo je v skladu s razvrščanjem kadra po njegovih stro-

kovnih sposobnostih. Tajnica je imela samo končano osemletko in hitri strojepisni tečaj, ni ustrezala na mestu tajnice, zato smo jo prestavili v montažno halo.«

Vprašanje direktorju: »Nič drugega?« — Molk.

Bivši skladiščnik Drobnič je na ista vprašanja odgovoril tole: »Izgubil sem mesto skladiščnika kljub temu, da sem 9 let uspešno opravljal to delo in bil zanj tudi kvalificiran. Mesto sem izgubil na zahtevo direktorja, ker sem bil z njim v sporu. Najin spor ni bil oseben. Kritiziral sem nekatere nezakonitosti in slabosti v poslovanju.«

Tajnica je na naše vprašanje odgovorila naslednje: »Kot perspektivni mladi kader so me vzeli iz proizvodnje in postavili na delovno mesto direktorjeve tajnice. Takrat so vsi govorili, da sem postala tajnica zato, ker sem mlada in »luštna«. Z uspehom sem končala hitri strojepisni tečaj in se tudi vpisala na dvoletno dopolnilno administrativno šolo. Imam občutek, da sem strokovno ustrezala. Toda, ker sem se sporekla s sekretarjem podjetja, sem izgubila delovno mesto in bila prestavljena nazaj v proizvodnjo, na mesto pomožnega delavca. Zakaj sem se sporekla s sekretarjem, naj vam pove on.«

Delovni kolektiv o Drobničevi prestavitvi in nato o predlogu, da bi bil izključen iz kolektiva, pa o prestavitvi tajnice, pove tole: da se bo podobno zgodilo vsakomur, ki bo kritiziral vodstvo!

Zakaj tako?

V »Kovinostroju« Grosuplje ne gre le za samovoljo nekate-

rih vodilnih ljudi, ki povzročajo trenja in slabe odnose v kolektivu, temveč za mnogo več. Kajti tako pri odločitvah za prestavitve bivšega skladiščnika kot pri prestavitvi bivše tajnice so dali svoj podpis najvišji samoupravni organi in podjetju, to je delavski svet in upravni odbor. Gre za nekatera načelna vprašanja. Zgodba se je začela sredi poletja 1965.

Direktor »Kovinostroja« je bil takoj kot ostali direktorji čestokrat kritiziran od forumov. To je pač že del direktorjeve službe. Toda ob neki priložnosti sredi poletja 1965, ko je tajništvo za notranje zadeve raziskovalo primer izdelave mlekarne, pri katerih je podjetje utrpelo okrog 20 milijonov izdatkov, in ko so ga prijemali tudi zaradi pokvarjenega diferenciala pri službenem avtomobilu in še za neke druge stvari, je direktor izrazil živce in dal odločitev na svoj položaj. Ob tisti priložnosti je delavski svet svojega direktorja pregovarjal, naj odpovede omesti, da to nima nobenega smisla. Toda direktor je vztrajal pri svoji odločitvi in tako je bil delavski svet prisiljen objaviti javni razpis za delovno mesto direktorja tovarne »Kovinostroj« v Grosupljem. Do tedaj je vse v redu in vse prav.

Ni popolnoma jasno, zakaj so ponovili prvi razpis z drugim. Na drugi razpis se je javilo več kandidatov, med katerimi je bil tudi inženir iz Litostroja. Po mnenju večine članov delavskega sveta bi ta litostrojski inženir ulegel biti resen kandidat za razpisano direktorsko mesto, kajti podjetje je potrebovalo voditelja s fakultetno izobrazbo. Stari direktor v odgovoru je bil namreč po poklicu strojni ključavničar, v Kranju pa je obiskoval višjo kadrovsko šolo. Je direktor Predalič s svojo odpovedjo mislil resno ali ne? Dejstvo je, da je potem, ko je videl, da gre zares, dal predlog delavskemu svetu za podaljšanje njegove odpovedne dobe. Delavski svet je njegov predlog sprejel, podaljšal je njegovo odpovedno dobo še za tri mesece. S tem si je delavski svet zagotovil možnost večje izbire novega direktorja. Med tem časom pa je direktor v odgovoru »nekako« dosegel, da so dali tretji razpis, na katerega se je javil zopet en inženir iz Maribora. Ta je svojo kandidaturo umaknil že po nekaj dneh. Takrat je nastopil direktor v odgovoru in razglasil vse tri razpise za neuspešne in s tem tudi hotel opisati vse prijavljene kandidate. Delavski svet je takrat odločno vztrajal pri kandidatu iz Litostroja in ga tudi povabil na razgovor v podjetje.

Občinska politika in...

V to razdobje je prišla likvidacija »Grosupeljske livarne«, pravzaprav prisilna uprava nad njo. Občinska skupščina je za prisilnega upravitelja določila direktorja »Kovinostroja«. Delavski svet »Kovinostroja« je v tem imenovanju svojega direktorja v odgovoru videl znamenje njegove sposobnosti in velikega zaupanja s strani občine, kajti hkrati z imenovanjem je dala občina tudi sanacijski kredit najprej v višini 35 milijonov starih dinarjev, nato pa še nadaljnjih 35 milijonov. Kako so ta kredit uporabili, je stvar zares. Menda sta ob takšni odločitvi občine, ki je bila seznanjena s takratnimi razmerami v

»Kovinostroju« in tudi z dejstvom, da je direktor odpovedal ter da je delavski svet razpisal tri natečaje za delovno mesto direktorja, delavski svet in upravni odbor klecnila. Razdelila sta se, izgubila notranjo trdnost. Na občini so namreč trdili, da je njihov bivši direktor gospodarsko sposoben mož, zato so ga tudi postavili za prisilnega upravitelja v podjetju, ki ga je vodstvo spravilo na kolena. In veliki načrti okrog starega in novega podjetja so dvignili ugled direktorju in odpovedi.

Litostrojski inženir je navabilo prišel v podjetje na razgovor. Takrat so bile stvari v kolektivu že tako omajane, da ga je predsednik delavskega sveta sprejel takole:

»Zdaj je pa naš direktor postal prisilni upravitelj livarne. Kot vse kaže, ima občina namen livarno združiti z našim podjetjem, toda za to je potreben čes. Sklenili smo, da vas sprejmemo za direktorja, toda šele čez eno leto, ko bomo videli, kaj bo iz tega nastalo...« Nato predlog litostrojec:

»Lahko se takoj zaposlite v našem podjetju, če ste v Litostroju morda že odpovedali. Toda na položaj direktorja vas pred enim letom ne moremo postaviti.« — Litostrojec je bil presenečen. Ponudbo je odklonil, češ: »Javil sem se na razpis za delovno mesto direktorja. V

katero bi si pridobil višjo izobrazbo, da bi bil kot tak usposobljen sprejeti konkurenčni boj na petem javnem razpisu za delovno mesto direktorja »Kovinostroja« v Grosupljem. Menda bi bil peti razpis »zaresen«.

Reakcija na kritiko

Zgodbe še ni konec. Ze ta del pa odkriva ključno vlogo tako razpisne komisije kot upravnega odbora in delavskega sveta. — Takrat se v zgodbi nenadoma pojavi nova oseba — skladiščnik. Zanimivo je, da je ta skladiščnik doma iz iste vasi kot direktor. V ilustracijo še to, da je skladiščnik izučen čevljar, direktor pa izučen ključavničar. Torej ista rojstna vas, različna poklica, ista izobrazba, različen položaj. Skladiščnik pride na sejo delavskega sveta in javno, iz oči v oči pove, da je objavil razpis za razpisno mesto direktorja, nato zopet prošnje za podaljševanje odpovednega roka smešno in celo nezakonito. To ni samo norčevanje iz kandidatov, ki upravičeno računajo na to, da so razpisi resni. Je tudi norčevanje iz samoupravnih organov in iz kolektiva, ki je zmeden in v stahu, kaj bo jutri, pojutrišnjem... Beseda je dala besedo, direktor se je branil v zelo ostrem in glasnem tonu. Skladiščnik ni utišal glasu in pravijo, da je bi-

negovih dokazov niso upoštevali. Delavski svet je odobril njegovo kazen in premostitev, čeprav so vsi člani delovnega kolektiva vedeli, da se je bivšemu skladiščniku zgodila krivica in da je bil kaznovan zato, ker se je upiral direktorju.

Sklepi, ki ne zagotavljajo zboljšanja razmer

Bivši skladiščnik se je pritožil na delavski svet zaradi nezakonite prestavitve. Delavski svet je o njegovi pritožbi razpravljal. Trikrat so glasovali. Zakaj trikrat? Prvič so glasovali v njegov prid. Po ponovni obrazložitvi so glasovanje ponovili. Tokrat so se člani DS razdelili na enaki polovici. Šele tretjič je bila skladiščnikova pritožba odbita z enim glasom več. Direktor je naslednji dan dal ostavko na položaj v. d. direktorja in celo na službeno razmerje, češ da je bila s takim izidom glasovanja njemu osebno izrečena nezaupnica. Opozicija je prevelika. Direktor je namreč hotel, da kolektiv enotno obsodi delo in ravnanje bivšega skladiščnika. Čez noč se je direktor glede obeh ostavk premislil in ju naslednji dan umaknil. Seveda na prošnjo podrejenih vodilnih in nekaterih članov delavskega sveta.

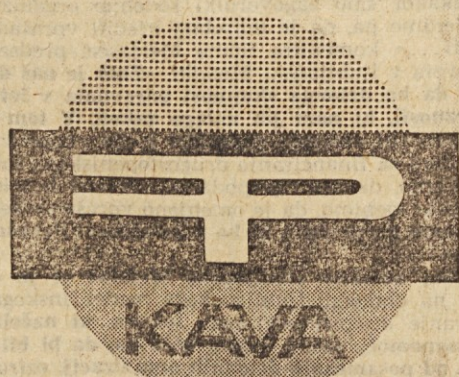
Na sestanku kolektiva pred prvim majem, kjer naj bi zaključili s primerom »bivšega skladiščnika Drobnič«, je bilo navzočih 60 članov kolektiva. Za izključitev je glasovalo 26 članov. To je razmeroma kar precejšnje število, zlasti ob dejstvu, da so bili prejšnja leta v večini vsi za Drobniča. Direktor je videl v tem glasovanju prelomnico, in sicer, da ljudje vidijo, da skladiščnik nima prav in da povzroča s svojim dejanjem podjetju škodo. Toda v svojih zaključkih je direktor ubral napačno smer. Njegovo samozadovoljstvo je grajeno na trhljih temeljih. Dogodki, ki so se v zadnjem času zvrstili, vsiljujejo namreč drugačne zaključke. Če se število delavcev, ki se odvrčajo od bivšega skladiščnika, večja, je to po vsej verjetnosti dokaz, da so ljudje utrujeni in da bi radi mir, hkrati pa je tudi dokaz, da so razmere v podjetju takšne, da se mnogi boje za kruh.

Tu se naša zgodba konča... Se bo končala tudi v »Kovinostroju«?

Zakaj smo napisali zgodbo o grosupeljskega »Kovinostroja«? V želji, da bi se odnosi v kolektivu popravili, hkrati pa tudi v poduk drugim, ki morajo prav tako iščejo poti in delajo napake. Največja napaka tega direktorja kot samoupravnih organov v »Kovinostroju« v Grosupljem je, da so upravičeno kritiko jemali osebno in nismo da bi reševali probleme, so zaradi osebne užaljenosti dale takšne mere skalihi notranje odnose, da sta obstoj in delovanje podjetja na tehnični. Seveda da krinde za razmere nosi tudi občina, ki je v trenutni gospodarski aktivni podjetja videla vse in šla mimo ostalih problemov, ki so se v podjetju kopičili. Kajti če bi jih kolektiv pomagala sproti reševati, ne bi prišlo do sedanjega stanja.

LOJZE JAKOPIČ

ZA VAŠ OKUS LE

Zahtevajte jo v vaši trgovini!

NAMA LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO

V I. NADSTROPJU:

- posteljno perilo, prešite in volnene odeje
- dekorativno blago
- serviete, prti, brisače
- preproge, tekači, obloge tal, zavese
- gospodinjinski aparati, hladilniki, štedilniki, sesalci, lošilci, mešalci, bojlerji
- radio aparati, televizorji, gramofoni, magnetofoni, transistorji, radijske in TV antene
- svetilke: stropne, stenske, namizne, stoječe

Nakup pohištva in gospodinjstvih aparatov tudi na potrošniški kredit — 10-odstotni popust pri plačilu z devizami.

LJUBLJANA nama

Vam nudi moden asortiment
konfekcije, galanterije in
metražnega blaga

modna hiša
LJUBLJANA — MARIBOR

PRODAJNI SERVIS